

Handreiking luchtkwaliteit: niet in betekenende mate bijdragen (NIBM)

Het bepalen van NIBM onder de Wet
milieubeheer

Mei 2008

1	Inleiding	4
1.1	Doel van de Handreiking	4
1.2	Basis en status van de Handreiking	5
1.3	Voor wie is de Handreiking?	5
1.4	Leeswijzer	5
2	Het wettelijk kader	6
2.1	Regelgeving luchtkwaliteitseisen	6
2.2	Goede ruimtelijke ordening	9
2.3	Luchtkwaliteit bij besluiten met betrekking tot verkeersafwikkeling	10
3	Bepaling NIBM	13
3.1	Begrip 'niet in betekenende mate bijdragen'	13
3.2	Stappenschema bepaling NIBM	14
3.3	Uitoefening bevoegdheden (stap 1)	16
3.4	Geen negatieve gevolgen voor de luchtkwaliteit (stap 2)	16
3.5	Kwantitatieve grenzen: Regeling NIBM (stap 3)	17
3.6	Aannemelijk maken en motiveren (stap 4)	17
3.6.1	Lage achtergrondconcentratie en klein geschat effect van het project	17
3.6.2	Gebruik maken van vergelijkbare situaties	18
3.6.3	Berekening conform de Regeling Beoordeling	18
3.7	Bepaling concentratietoename (stap 4)	18
3.7.1	NIBM: geen toetsing op overschrijding van de grenswaarden	18
3.7.2	Rekenen conform de Regeling Beoordeling	19
3.7.3	Bepaling concentratietoename voor het maatgevende punt	19
3.8	IBM-project (stap 5)	20
4	Bepaling NIBM via de categorieën van de Regeling NIBM	24
4.1	Toepassing van de Regeling NIBM	24
4.2	Categorie woningbouwlocaties	25
4.3	Categorie kantoorlocaties	27
4.4	Combinatie van woningbouw en kantoren	27
4.5	Categorie inrichtingen	28
4.5.1	Landbouwinrichtingen	28
4.5.2	Spoorwegemplacements	29

5	Algemene en bijzondere aandachtspunten	30
5.1	Inleiding	30
5.2	Uitgangspunt: zichtjaren	30
5.3	Uitgangspunt: autonome ontwikkeling	32
5.4	Uitgangspunt: onlosmakelijk samenhangende maatregelen	33
5.4.1	Gebruik van de term in artikel 5.16 Wm	33
5.4.2	Onlosmakelijk samenhangende maatregelen: enkele voorbeelden	34
5.5	Uitgangspunt: anticumulatieregeling	35
5.5.1	De anticumulatiebepaling in de interimperiode	36
5.6	Aandachtspunten bij inrichtingen	37
5.6.1	Vergunningplichtige inrichtingen	37
5.6.2	Meldingsplichtige inrichtingen	37
5.6.3	Bedrijventerreinen	38
5.6.4	Verkeersaantrekkende werking bij inrichtingen	39
5.7	Aandachtspunten bij snelwegen en onderliggend wegennet	40
Bijlage: Lijst met begrippen en afkortingen		41

1 Inleiding

1.1 Doel van de Handreiking

Op 15 november 2007 is een nieuw wettelijk stelsel voor luchtkwaliteitseisen van kracht geworden. De hoofdlijnen van de nieuwe regelgeving zijn te vinden in hoofdstuk 5, titel 5.2 van de Wet milieubeheer. De regelgeving is uitgewerkt in onderliggende Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's) en Ministeriële Regelingen. Daarmee zijn het Besluit luchtkwaliteit 2005 (Blk 2005), de Regeling saldering luchtkwaliteit, het Meet- en rekenvoorschrift bevoegdheden luchtkwaliteit 2005 en de Meetregeling luchtkwaliteit niet meer van toepassing. Ingevolge het overgangsrecht blijft het Blk 2005 van toepassing op (ontwerp)besluiten die zijn genomen vóór 15 november 2007.

Een belangrijk verschil met het Blk 2005 is dat de nieuwe regelgeving geen directe en harde koppeling meer kent tussen besluiten en grenswaarden. Deze is vervangen door een meer flexibele toetsing of koppeling tussen (ruimtelijke) besluiten en de gevolgen voor de luchtkwaliteit. Eén van de elementen daarvan is dat projecten die 'niet in betekenende mate bijdragen' aan de concentraties, niet meer afzonderlijk getoetst hoeven te worden aan de grenswaarden voor de buitenlucht.

Begrip 'project'

Deze Handreiking kent een ruime begripsomschrijving aan de term 'project' toe. Onder 'project' wordt elke uitoefening van een bevoegdheid of toepassing van een wettelijk voorschrift bedoeld, zoals (limitatief) opgesomd in artikel 5.16, tweede lid, Wm. Dit kan gaan om ruimtelijke besluitvorming over te ontwikkelen projecten, maar bijvoorbeeld ook om vergunningverlening voor inrichtingen.

Voor projecten die wél in betekenende mate bijdragen aan de concentraties is het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) relevant. De mogelijkheid van projectsaldering, die het Blk 2005 al kende, is blijven bestaan. Bij projectsaldering wordt een besluit nog wél getoetst aan de grenswaarden.

Doel van het NSL is om de grenswaarden voor fijn stof (PM_{10}) en stikstofdioxide (NO_2) tijdig te halen, waarbij rekening wordt gehouden met de effecten van noodzakelijke ruimtelijke ontwikkelingen. Het NSL haakt daarbij aan bij de mogelijkheden van de nieuwe EU-richtlijn luchtkwaliteit om die grenswaarden op een later tijdstip te halen (derogatie). Met derogatie moeten de grenswaarden voor PM_{10} uiterlijk medio 2011 worden gehaald, de grenswaarden voor NO_2 uiterlijk 1 januari 2015.

Het NSL bevat een pakket aan generieke en lokale maatregelen, die ervoor gaan zorgen dat de huidige overschrijdingen worden opgelost en de negatieve effecten van geplande ruimtelijke ontwikkelingen worden gecompenseerd. Daarvoor biedt het NSL ook de onderbouwing vanuit het oogpunt van luchtkwaliteit. De effecten van projecten die 'niet in betekenende mate bijdragen' worden in het NSL verdisconteerd in de trendmatige ontwikkeling van de achtergrondconcentraties en achteraf getoetst door monitoring.

Het begrip 'niet in betekende mate' (NIBM) speelt dus een belangrijke rol in de nieuwe regelgeving en is uitgewerkt in het Besluit niet in betekende mate bijdragen en de Regeling niet in betekende mate bijdragen. Het Besluit en de Regeling maken onderscheid in de situatie vóór en na de vaststelling van het NSL.

Het doel van deze Handreiking is het nader toelichten van het begrip 'niet in betekende mate bijdragen' en inzicht geven in de consequenties voor de besluitvorming over (ruimtelijke) ontwikkelingen en vergunningen. De Handreiking wil daarbij praktische uitleg geven over de manier waarop overheden kunnen bepalen of een concreet project NIBM is.

De NIBM-systematiek staat binnen het wettelijk kader over luchtkwaliteit niet op zichzelf. Daarom zal de Handreiking op enkele plekken ook ingaan op de samenhang met de toetsing aan de wettelijke grenswaarden.

De Handreiking zal niet ingaan op aspecten als projectsaldering, meet- en rekenmethoden en het NSL. Voor projectsaldering en meten en rekenen zijn afzonderlijke handreikingen geschreven. Verder heeft VROM een brochure gemaakt: *'Schonere lucht voor een gezonde leefomgeving'* (2007). Deze brochure geeft een overzicht van de wijzigingen in de regelgeving, en (nationale) maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren.

1.2 Basis en status van de Handreiking

Deze Handreiking kwam tot stand in samenspraak met enkele gemeenten, enkele provincies, InfoMil, de VROM-Inspectie en het ministerie van V&W (begeleidingscommissie). De Handreiking is bovendien afgestemd met de ministeries van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), het Interprovinciaal overleg (IPO) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

Genoemde partijen hebben een inschatting gemaakt van de behoeften van de doelgroep. Tijdens het opstellen van de (concept-)Handreiking werd de gewijzigde regelgeving van kracht. In november en december 2007 zijn in het land voorlichtingsrondes gehouden over de nieuwe regelgeving. Tijdens die bijeenkomsten bleek behoefte aan nadere uitleg en informatie over verschillende aspecten van het onderwerp 'niet in betekende mate bijdragen'. Dat heeft ertoe geleid dat verschillende passages van deze Handreiking alsnog zijn uitgebreid ten opzichte van het concept uit november 2007.

Wanneer blijkt dat overheden vragen hebben waarop deze Handreiking nog geen antwoord geeft, zullen die vragen met de daarbij behorende antwoorden/praktijkvoorbeelden via de website van InfoMil beschikbaar komen. In vervolg daarop kan deze Handreiking worden aangepast. Bovendien staat de Helpdesk van InfoMil open voor vragen.

De Handreiking heeft geen formele juridische status. De Handreiking wil houvast bieden bij het bepalen of een project NIBM is, zodat overheden hun besluiten goed kunnen onderbouwen.

1.3 Voor wie is de Handreiking?

De Handreiking NIBM is primair opgesteld om de decentrale overheden te adviseren over de toepassing van het Besluit en de Regeling niet in betekende mate bijdragen. Uiteraard kan de Handreiking ook toegepast worden door andere (overheids)partijen, die met regelgeving over luchtkwaliteit in aanraking komen.

1.4 Leeswijzer

Het tweede hoofdstuk geeft een beknopt overzicht van relevante regelgeving over luchtkwaliteit. Daarbij is ook expliciet aandacht voor het wettelijk kader en de belangenafweging bij wijzigingen in de ruimtelijke ordening en de infrastructuur. Het derde hoofdstuk biedt een stappenplan voor het bepalen of een project NIBM is. Hierin is ook aandacht voor de motivering van een NIBM-besluit. Het vierde hoofdstuk gaat specifiek in op de Regeling niet in betekende mate bijdragen en de daarin aangewezen categorieën van projecten met getalsmatige grenzen voor de omvang van projecten. Hoofdstuk vijf richt zich op algemene uitgangspunten en aandachtspunten die relevant zijn bij de NIBM bepaling. Tenslotte geeft de bijlage een overzicht van gebruikte begrippen en afkortingen.

2 Het wettelijk kader

2.1 Regelgeving luchtkwaliteitseisen

Sinds 15 november 2007 zijn de belangrijkste bepalingen over luchtkwaliteitseisen opgenomen in de Wet milieubeheer (hoofdstuk 5, titel 5.2, Wm). Hiermee is het Besluit luchtkwaliteit 2005 vervallen. Artikel 5.16 Wm (eerste lid) geeft aan hoe en onder welke voorwaarden bestuursorganen bepaalde bevoegdheden (opgesomd in het tweede lid) kunnen uitoefenen in relatie tot luchtkwaliteitseisen. Als aannemelijk is dat aan één of een combinatie van de volgende voorwaarden wordt voldaan, vormen luchtkwaliteitseisen in beginsel geen belemmering voor het uitoefenen van de bevoegdheid:^(*)

- a. er is geen sprake van een feitelijke of dreigende overschrijding van een grenswaarde;
- b. een project leidt - al dan niet per saldo - niet tot een verslechtering van de luchtkwaliteit;
- c. een project draagt 'niet in betekenende mate' bij aan de concentratie van een stof;
- d. een project is genoemd of past binnen het NSL of binnen een regionaal programma van maatregelen. (Van dit onderdeel kan pas gebruik worden gemaakt als het NSL is vastgesteld.)

De nieuwe wettelijke regels zijn uitgewerkt in de volgende regelingen:

- het Besluit niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen)
- de Regeling niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen)
- de Regeling projectsaldering luchtkwaliteit 2007
- de Regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007

Verder zijn op dit moment in ontwikkeling:

- het Besluit gevoelige bestemmingen
- het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL)

Het Besluit niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen)

Deze AMvB, verder te noemen het Besluit NIBM, legt vast wanneer een project niet in betekenende mate bijdraagt aan de concentratie van een bepaalde stof. Dat is het geval wanneer aannemelijk is dat het project een toename van de concentratie van fijn stof (PM₁₀) of stikstofdioxide (NO₂) veroorzaakt die niet meer bedraagt dan 3% van de jaargemiddelde concentratie van die stof. Dit komt overeen met een toename van maximaal 1,2 microgram/m³ voor zowel PM₁₀ als NO₂. Als de toename voor één of beide stoffen hoger is, dan is het project IBM.

Bij de NIBM toets gaat het om de toename van de luchtverontreiniging als gevolg van het project, afgezet tegen de autonome ontwikkeling (zie ook paragraaf 5.3).

---

^(*) Let wel op een zorgvuldige belangenafweging/goede RO, en het (toekomstige) Besluit gevoelige bestemmingen
Directoraat-Generaal Milieu Handreiking luchtkwaliteit: niet in betekenende mate bijdragen (NIBM)

Interimperiode: 1% grens

De 3% grens is van toepassing op besluiten, die genomen worden vanaf het moment dat het NSL definitief is vastgesteld en daarmee in werking treedt (zie artikel 2, tweede lid, Besluit NIBM). In de *interimperiode*, de periode tot de inwerkingtreding van het NSL, geldt de *lagere grens van 1%*. Dit staat gelijk aan een toename van ten hoogste 0,4 microgram/m³ voor zowel NO₂ als PM₁₀. De systematiek voor het bepalen of een project NIBM is vóór en na de vaststelling van het NSL dezelfde.

Er zijn twee mogelijkheden om aannemelijk te maken dat een project binnen de NIBM-grens blijft:

- a. Motiveren dat een project binnen de getalsmatige grenzen van een categorie uit de Regeling NIBM valt. Er is dan geen verdere toetsing nodig, het project is in ieder geval NIBM. Dit volgt uit artikel 4, eerste lid, van het Besluit NIBM.
- b. Op een andere manier aannemelijk maken dat een project de 1% of 3% grens niet overschrijdt. Hiervoor kunnen berekeningen nodig zijn. Ook als een project niet past binnen de getalsmatige grenzen van de Regeling NIBM, is het mogelijk om alsnog via berekeningen aannemelijk te maken, dat de 1% of 3% grens niet wordt overschreden.

Als een project niet leidt tot een toename groter dan 1% of 3% voor zowel PM₁₀ als NO₂, dan vindt geen verdere toetsing aan grenswaarden plaats. De hoofdstukken 3, 4 en 5 gaan uitgebreid in op de toepassing van het Besluit NIBM.

De Regeling niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen)

Deze Ministeriële Regeling, verder aan te duiden als de Regeling NIBM, geeft voor een aantal categorieën van projecten een - getalsmatige - invulling aan de NIBM-grens. Het gaat ondermeer om woningbouw- en kantoorprojecten en enkele soorten van inrichtingen (bijv. emplacementen, kassen en andere landbouwinrichtingen).

Als een project binnen de - getalsmatige - begrenzing van de Regeling NIBM valt, dan is geen verdere toetsing aan de 1% of 3% grens en de grenswaarden nodig. Het project geldt automatisch als een NIBM-project en kan doorgaan zonder dat extra maatregelen worden genomen. Het grote voordeel is ook dat er geen luchtkwaliteitsonderzoek nodig is. Hoofdstuk 4 gaat nader in op de Regeling NIBM.

De Regeling projectsaldering luchtkwaliteit 2007

Deze Ministeriële Regeling, verder aan te duiden als de Regeling projectsaldering, is een nadere uitwerking van artikel 5.16, vijfde lid, van de Wm. In deze regeling worden - in navolging van de Regeling saldering luchtkwaliteit 2005 - nadere criteria en motiveringsvoorschriften gegeven voor een besluit waarbij projectsaldering wordt toegepast. De regeling wordt nader toegelicht in de Handreiking Projectsaldering.

De Regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007

Deze Ministeriële Regeling, verder aan te duiden als de Regeling beoordeling, is een integratie van de Meetregeling luchtkwaliteit 2005, het Meet- en rekenvoorschrift bevoegdheden luchtkwaliteit (Mrv), een gedeelte van de regels uit het Blk 2005 inzake metingen, berekeningen en rapportage en een gedeelte van de Regeling luchtkwaliteit ozon. Inhoudelijk komen de meet- en rekenvoorschriften uit de Regeling Beoordeling overeen met het oude Mrv. Een verschil is wel, dat de Regeling Beoordeling ook van toepassing is op de rapportage over luchtkwaliteit. In de loop 2008 zal de Regeling Beoordeling nog worden gewijzigd, bijvoorbeeld voor de toetsafstanden. Paragraaf 3.7.2 gaat in op enkele aspecten uit de Regeling Beoordeling. Voor het onderdeel dat afkomstig is uit het Mrv kan nog steeds gebruik worden gemaakt van de Handreiking meten en rekenen luchtkwaliteit.

Het (toekomstige) Besluit gevoelige bestemmingen

In de loop van 2008 zal er naar verwachting een AMvB 'gevoelige bestemmingen' van kracht worden, die gebaseerd is op artikel 5.16a Wm. De definitieve invulling van dit Besluit gevoelige bestemmingen staat op het moment van het schrijven van deze Handreiking (mei 2008) nog niet vast. In overleg met beide Kamers der Staten-Generaal zijn wel de volgende contouren bepaald:

Het Besluit gevoelige bestemmingen zal 'zones' rondom snelwegen en provinciale wegen vastleggen. Binnen deze zones geldt een onderzoeksplicht naar de luchtkwaliteit, wanneer daar plannen zijn voor nieuwbouw of relevante uitbreiding van specifieke gevoelige bestemmingen. Alleen op plaatsen waar de grenswaarden overschreden worden, kan de bouw niet doorgaan. Er gaat dus geen algemeen absoluut bouwverbod gelden voor gevoelige bestemmingen binnen de onderzoekszone.

De onderzoeksplicht geldt voor een afstand van 300 meter tot een snelweg, en 50 meter tot een provinciale weg. Onder gevoelige bestemmingen worden gebouwen met een of meer van de volgende functies verstaan: scholen, kinderdagverblijven en verzorgings-, verpleeg- en bejaardentehuizen. Voor dit Besluit worden woningen en sportaccommodaties en -velden dus *niet* als gevoelige bestemming gezien.

De totstandkoming van het Besluit benadrukt het belang van een 'goede ruimtelijke ordening'. In de volgende paragraaf (2.2) komt dit beginsel uitgebreider ter sprake. Het Besluit gevoelige bestemmingen is echter geen vervanging van het principe van 'een goede ruimtelijke ordening'. Het stelt alleen beperkingen aan het bouwen van specifieke bouwwerken binnen een zone, indien sprake is van een overschrijding. Deze regels hebben een verplichtend karakter en moeten dus steeds worden nageleefd.

Met het Besluit gevoelige bestemmingen zullen voorwaarden aan de ruimtelijke ordening worden gesteld voor een aantal specifieke situaties. De bescherming van bepaalde uit gezondheidsoogpunt gevoelige groepen mensen staat daarbij voorop. Het Besluit is voor deze groepen een waarborg dat zij in specifieke (nieuwe) situaties niet worden blootgesteld aan een luchtkwaliteit die niet voldoet aan de grenswaarden.

Het Nationaal Samenwerkingsprogramma (NSL)

Het NSL bevat nationale, regionale en lokale maatregelen die de luchtkwaliteit verbeteren. Die maatregelen zijn gericht op het halen van de grenswaarden voor PM₁₀ uiterlijk medio 2011 en NO₂ uiterlijk 1 januari 2015. De omvang van het maatregelenpakket is mede afgestemd op toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen die de luchtkwaliteit verslechteren. Daarmee biedt het NSL ook een onderbouwing aan die projecten voor luchtkwaliteit.

Projecten die gedurende de looptijd van het NSL in betekenende mate bijdragen aan de concentraties in de buitenlucht (IBM projecten) zijn expliciet in het NSL opgenomen. NIBM projecten zijn in het NSL verdisconteerd in de trendmatige ontwikkeling. Het NSL omvat daarmee alle cumulatieve effecten van (voorgenomen) activiteiten op de luchtkwaliteit.

Het NSL kan pas definitief worden vastgesteld, als de nieuwe EU richtlijn voor luchtkwaliteit in werking is getreden en vaststaat dat Nederland voldoet aan de voorwaarden voor het toepassen van uitstel en tijdelijke vrijstelling van de verplichting tot het halen van de grenswaarden (derogatie). Het gaat daarbij om vrijstelling van de huidige verplichting tot het halen van de grenswaarden voor PM₁₀ tot ten hoogste medio 2011 (was 1 januari 2005), en uitstel van de verplichting tot het halen van de grenswaarden voor NO₂ tot ten hoogste 1 januari 2015 (was 1 januari 2010). Naar verwachting kan het NSL in de loop van 2009 definitief worden vastgesteld. In de periode tot de vaststelling van het NSL geldt zoals opgemerkt een tijdelijk lagere grens voor 'niet in betekenende mate bijdragen' (1% in plaats van 3%).

Geen NIBM-grens voor andere stoffen dan PM₁₀ of NO₂

Het zijn met name de grenswaarden voor de stoffen PM₁₀ en NO₂ waarvoor in Nederland kans op overschrijdingen bestaat. Voor alle andere stoffen waarvoor bijlage 2 van de Wm grenswaarden bevat, is geen NIBM-grens vastgesteld omdat zich voor deze grenswaarden geen overschrijdingsrisico's voordoen.

Het is niet uitgesloten dat ingevolge de nieuwe normstelling voor de fijnere zwevende deeltjes in de Europese richtlijn ook voor PM_{2,5} een NIBM-grens zal worden vastgesteld. Vooralsnog wijzen inschattingen van het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP) er echter op dat er na uitvoering van de maatregelen voor PM₁₀ geen kans op overschrijdingen voor PM_{2,5} is.

2.2 Goede ruimtelijke ordening

De wetgeving over luchtkwaliteit stelt (de toename van) de concentraties van NO₂ en fijn stof centraal. Het gaat daarbij met name om de bronnen van luchtverontreiniging. De mate van blootstelling speelt daarbij meestal een ondergeschikte rol. Alleen bij projectsaldering vormt het aantal aan een bepaalde concentratie blootgestelde mensen onderdeel van de motivering (zie artikel 3, onder d, van de Regeling projectsaldering). In de toekomst zal vervolgens het Besluit gevoelige bestemmingen regels geven om te voorkomen dat extra gevoelige groepen mensen worden blootgesteld aan te hoge concentraties luchtverontreiniging (zie paragraaf 2.1).

Naast deze specifieke regels voor luchtkwaliteit geldt er voor ruimtelijke planvorming ook een algemeen juridisch kader voor het afwegen van ruimtelijke aspecten, waaronder ook blootstelling aan luchtverontreiniging. Artikel 12 van het Besluit op de ruimtelijke ordening geeft namelijk aan dat een bestemmingsplan de doeleinden omvat die *met het oog op een goede ruimtelijke ordening* aan de bestemmingen worden toegekend.

Artikel 12, eerste lid, onder a, Besluit op de ruimtelijke ordening

Een bestemmingsplan alsmede een ontwerp daarvoor worden vervat in:

- a. een omschrijving van de in het plan vervatte bestemmingen, waarbij per bestemming het doel of de doeleinden worden aangegeven, die met het oog op een goede ruimtelijke ordening aan de in het plan begrepen gronden worden toegekend, alsmede in voorkomend geval, een beschrijving in hoofdlijnen van de wijze waarop met het plan dat doel of die doeleinden worden nagestreefd.

Bij het opstellen of wijzigen van een bestemmingsplan moet rekening gehouden worden met een veelheid aan wensen, beleid en regelgeving. Deze aspecten kunnen strijdig met elkaar zijn. Keuzes hierin moeten daarom goed in de ruimtelijke afweging worden onderbouwd en resulteren in een 'goede ruimtelijke ordening'.

Luchtkwaliteit en een goede ruimtelijke ordening

Uit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening zal afgewogen moeten worden of het aanvaardbaar is om een project op een bepaalde locatie te realiseren. Daarbij speelt de mate van blootstelling aan luchtverontreiniging een rol. Ook de gevoeligheid van bepaalde groepen mensen voor luchtverontreiniging (bijvoorbeeld kinderen, ouderen en zieken) kan daarbij worden afgewogen. De GGD kan handvatten geven voor de beoordeling van de gevoeligheid van een project.

De memorie van toelichting bij het wetsvoorstel luchtkwaliteitseisen dat titel 5.2 Wm (luchtkwaliteitseisen) in de Wm introduceert, gaat expliciet in op de relatie tussen een goede ruimtelijke ordening en luchtkwaliteit:

"Bestuursorganen zijn ook verantwoordelijk voor een goede ruimtelijke ordening, een beginsel dat in deze context vooral betrekking heeft op het aspect blootstelling: ook als een project zelf niet of nauwelijks bijdraagt aan de luchtverontreiniging, kan het uit een oogpunt van een goede ruimtelijke ordening toch onaanvaardbaar zijn om dat project te realiseren op een bepaalde locatie waar de luchtkwaliteit slecht is, bijv. in de nabijheid van een (snel)weg. Of daarvan sprake is, is afhankelijk van de omstandigheden van het geval. Aspecten als de te realiseren functie, maar ook de beschikbaarheid van een alternatieve locatie voor dat project kunnen daarbij een rol spelen."

De nota van toelichting bij het Besluit NIBM gaat verder door op het uitgangspunt van een goede ruimtelijke ordening:

“Bij het bepalen van wat “niet in betekenende mate is” gaat het uitsluitend om de toename van de concentraties en niet om de blootstelling. Dat laatste aspect wordt, zoals hiervoor aangegeven, betrokken bij de ruimtelijke afweging in het kader van onder andere de keuze van locaties voor projecten (goede ruimtelijke ordening).” [.....]

“Bij de beoordeling aan de hand van het vereiste van een goede ruimtelijke ordening - zeker ingeval van kwetsbare functies als scholen en woningbouw - gaat het vooral om de mate van blootstelling van toekomstige gebruikers van de projectlocatie in kwestie of van de omgeving daarvan, zoals bewoners. Een toetsing aan de grenswaarden is hierbij echter niet aan de orde. Luchtkwaliteit is daarbij wél onderdeel van een bredere afweging, die in bezwaar en beroep kan worden getoetst.”

Met het oog op een goede ruimtelijke ordening moet het bevoegd gezag de diverse belangen voor de lokale situatie dus afwegen. En dat is meer dan simpelweg aangeven dat aan milieuregelgeving wordt voldaan. Blootstelling aan een matige of mogelijk slechte luchtkwaliteit kan daarbij een grote rol spelen: is de locatie voor een nieuw project wel de beste, onder de gegeven omstandigheden? Een bruikbaar uitgangspunt is dan bijvoorbeeld: ‘de meest kwetsbare groep op de minst vervuilde plek’. Maar ook andersom kan de vraag aan de orde zijn: is het uit een oogpunt van goede ruimtelijke ordening acceptabel om een nieuwe bron van luchtverontreiniging te realiseren - ook als die na toetsing van de Wm is toegestaan - op een zodanige plek dat daardoor kwetsbare functies in de omgeving onevenredig belast worden?

Kortom: in het licht van een goede ruimtelijke ordening is het verstandig dat het bevoegd gezag verder kijkt dan alleen haar juridische verplichtingen op basis van de Wet milieubeheer. Een goede (ruimtelijke) onderbouwing van een besluit is evenzeer van belang.

2.3 Luchtkwaliteit bij besluiten met betrekking tot verkeersafwikkeling

Artikel 5.16, tweede lid, Wm geeft een limitatieve opsomming van bevoegdheden en wettelijke voorschriften. Als de uitoefening of toepassing daarvan gevolgen kan hebben voor de luchtkwaliteit, dan moet het bevoegd gezag daaraan aandacht besteden conform het eerste lid van artikel 5.16 Wm (zie stap 1 uit schema 3.1 in hoofdstuk 3). Niet alle infrastructurele wijzigingen worden in artikel 5.16 Wm genoemd, zoals bijvoorbeeld uitvoeringsbesluiten (bouw- of aanlegvergunning) op basis van een bestemmingsplan. Het is voldoende als het bestemmingsplan is getoetst op luchtkwaliteitsaspecten. Deze paragraaf geeft het wettelijk kader weer, dat bij de toetsing aan luchtkwaliteit bij infrastructurele plannen een rol speelt.

Verkeers- en vervoersbeleid

Het rijk en de afzonderlijke provincies stellen een verkeers- en vervoersplan op. Ook gemeenten zorgen voor een samenhangend en uitvoeringsgericht verkeers- en vervoersbeleid. Zo'n verkeer en vervoersplan of -beleid geeft richting aan te nemen beslissingen rondom verkeer en vervoer. Bij het voorbereiden en vaststellen hiervan moet het bevoegd gezag de regelgeving voor luchtkwaliteit in acht nemen (dit volgt uit artikel 5.16, tweede lid, onder e, Wm).

Voor de concrete uitvoering van verkeers- en vervoersbeleid kan het bevoegd gezag verkeersbesluiten nemen. Verkeersbesluiten worden *niet* genoemd in artikel 5.16, tweede lid, Wm. Een verkeersbesluit wordt daarom niet getoetst aan de gevolgen voor de luchtkwaliteit. Er wordt van uitgegaan dat het luchtkwaliteitsaspect al is getoetst in een voorstadium, bij de vaststelling van een verkeers- en vervoersplan. Ook verdere uitvoeringsbesluiten worden niet getoetst. Het samenspel van een verkeersbesluit en overige infrastructurele uitvoeringsbesluiten met de verkeers- en vervoersplannen is daarom belangrijk. Bij het opstellen van een plan voor verkeer en vervoer of een daaraan voorafgaand beleid moet daarom al de relatie met luchtkwaliteit gelegd worden. Ook bij het opstellen en wijzigen van bestemmingsplannen moet een luchtkwaliteitstoets conform artikel 5.16 Wm plaatsvinden.

Bestemmingsplannen

Bij bestemmingsplannen wordt voor infrastructurele voorzieningen veelal de bestemming 'verkeersdoeleinden' gebruikt. Het lokale verkeer- en vervoersbeleid zal de basis moeten zijn voor deze bestemming. De concrete invulling kan via verkeersbesluiten verder vorm krijgen.

Bij het opstellen en wijzigen van bestemmingsplannen moet steeds een artikel 5.16 Wm-toets (NIBM of anderszins) plaatsvinden. Voorafgaand aan een verkeersbesluit is luchtkwaliteit dus onderwerp van toetsing en besluitvorming geweest via het bestemmingsplan en/of het verkeer- en vervoersplan.

Verkeersbesluiten

Verkeersbesluiten worden dus niet zelfstandig aan luchtkwaliteit getoetst (ook geen NIBM toets). Het verkeersbesluit zal vaak wel één op één moeten aansluiten bij de toetsingsgrond (bijv. NIBM) en maatregelen die in het kader van het verkeer- en vervoersplan en bestemmingsplan zijn gekozen voor de desbetreffende weg. Op die wijze werkt de toetsing in het kader van het plan door in het besluit, zonder dat dat besluit nog zelfstandig wordt getoetst.

De (jurisprudentie bij de) Wegenverkeerswet laat overigens zien dat bij de belangenafweging bij een verkeersbesluit de gevolgen voor het milieu kunnen worden betrokken. Daaronder valt ook de luchtkwaliteit.

Artikel 2, tweede lid, onder a, Wegenverkeerswet

“De krachtens deze wet vastgestelde regels kunnen voorts strekken tot: het voorkomen of beperken van door het verkeer veroorzaakte overlast, hinder of schade alsmede de gevolgen voor het milieu, bedoeld in de [Wet milieubeheer](#),”

Uitspraak ABRvS 18 april 2007, nr. 200604266/1 (Veerkaden Den Haag), en ook Rechtbank Amsterdam 24 mei 2007, LJN BA6266 (Verzoek 80 km zone)

De belangen die een rol kunnen spelen bij de afweging of een verkeersbesluit wordt genomen, zijn vermeld in artikel 2, eerste en tweede lid, van de Wegenverkeerswet 1994. Daartoe behoort ook het milieubelang. Bij de weging van dat belang zal moeten worden betrokken de omstandigheid dat het Blk 2005 verplicht tot het treffen van maatregelen ter verbetering van de luchtkwaliteit in een situatie waarin het verkeer een belangrijke bron van de luchtverontreiniging is. Dat betekent evenwel niet dat op het bevoegde bestuursorgaan in die situatie de verplichting rust zonder nadere afweging in het licht van andere belangen en alternatieve maatregelen bepaalde concrete verkeersmaatregelen te treffen.

Net als bij de belangenafweging bij een goede ruimtelijke ordening, bepaalt de bestuursrechter alleen of de diverse belangen op een zorgvuldige en evenredige manier in de besluitvorming zijn meegenomen. Uiteraard is daarbij van belang dat in het onderliggend verkeer- en vervoersplan en eventueel bestemmingsplan, al op een adequate wijze is getoetst aan de gevolgen voor de luchtkwaliteit.

Voorbeeld

Gemeente X wil met een verkeersbesluit de routing van het verkeer in het centrum wijzigen. Centraal uitgangspunt daarbij is, dat het verkeer meer *gebundeld* wordt op de hoofdwegen (singels). De gemeente wil hiermee het verkeer concentreren op wegen die ervoor geschikt zijn, vanwege veiligheid en ondermeer geluidsaspecten. Lokale concentraties van luchtverontreinigende stoffen worden echter juist lager bij het *spreiden* van het verkeer over het onderliggende wegennet. Deze verschillende belangen moeten goed worden onderzocht en afgewogen. In de meeste gevallen zal de gemeente bij het opstellen van het verkeer- en vervoerbeleid hiermee al rekening hebben gehouden. In dat kader zal een gemeente bijvoorbeeld hebben vastgesteld dat de toename van de verontreiniging door het concentreren van het verkeer, in combinatie met bijvoorbeeld doorstromingsbevorderende maatregelen, NIBM is.

Grootschalige infrastructuur

Voor sommige grootschalige infrastructurele projecten (bijv. de aanleg van een rijksweg of een provinciale weg) is een tracébesluit nodig. Bij de verbreding van een rijksweg is een wegaanpassingsbesluit op grond van de Spoedwet wegverbreding nodig. In tegenstelling tot 'gewone' verkeersbesluiten moet ingevolge artikel 5.16, tweede lid, Wm, bij zo'n wegaanpassingsbesluit wél expliciet de gevolgen voor de luchtkwaliteit worden getoetst. In het artikellid staat dat het bevoegd gezag de luchtkwaliteit moet betrekken bij:

1. De vaststelling van het nationale (en provinciale) verkeers- en vervoersplan
2. Het nemen van het tracébesluit
3. Het nemen van een wegaanpassingsbesluit op grond van de Spoedwet wegverbreding

Daarnaast kan infrastructuur via de ruimtelijke ordening aan luchtkwaliteit gekoppeld worden (Nationale structuurnota, streekplan, bestemmingsplan etc.). Zie hiervoor artikel 5.16, tweede lid, onder c, Wm. Paragraaf 5.7 van deze Handreiking gaat in op de NIBM bepaling bij grootschalige infrastructuur (inclusief effecten op het onderliggende wegennetwerk).

3 Bepaling NIBM

3.1 Begrip 'niet in betekende mate bijdragen'

Artikel 2, Besluit NIBM

"1. Met ingang van het tijdstip dat een programma als bedoeld in artikel 5.12, eerste lid, van de wet, voor de eerste maal is vastgesteld, draagt de uitoefening van een of meer bevoegdheden of de toepassing van een of meer wettelijke voorschriften niet in betekende mate bij indien aannemelijk is gemaakt dat, als gevolg van die uitoefening of toepassing, de toename van de concentraties in de buitenlucht van zowel zwevende deeltjes (PM₁₀) als stikstofdioxide niet de 3% grens overschrijdt.

2. Tot het tijdstip, bedoeld in het eerste lid, draagt de uitoefening van een of meer bevoegdheden of de toepassing van een of meer wettelijke voorschriften niet in betekende mate bij indien aannemelijk is gemaakt dat, als gevolg van die uitoefening of toepassing, de toename van de concentraties in de buitenlucht van zowel zwevende deeltjes (PM₁₀) als stikstofdioxide niet de tijdelijke 1% grens overschrijdt."

Bij de start van een project wordt onderzocht of het project van invloed is op de luchtkwaliteit. Bij toepassing van de NIBM systematiek is artikel 2 van het Besluit NIBM relevant. Dat geeft aan dat *aannemelijk gemaakt* moet worden, dat de 3% respectievelijk 1% grens niet wordt overschreden. Als de grens niet wordt overschreden is het project NIBM. De Regeling NIBM geeft categorieën van gevallen en getalsmatige grenzen waarbinnen een project altijd NIBM is. In hoofdstuk 4 wordt deze regeling nader toegelicht.

In het Besluit NIBM is geregeld dat binnen de getalsmatige grenzen van de Regeling een project altijd NIBM is. Er zijn alleen categorieën van gevallen aangewezen, waarvan aannemelijk is dat de toename van de concentraties in de betreffende gevallen niet de 1% of 3% grens overschrijdt. Wanneer een categorie eenmaal is aangewezen, hoeft geen nader onderzoek plaats te vinden en mag er zonder meer van worden uitgegaan dat deze bijdrage NIBM is. Indien een project boven de getalsmatige grenzen uitkomt is een project in beginsel in betekende mate (IBM), tenzij alsnog aannemelijk te maken is dat de bron maximaal 1% of 3% bijdraagt aan de concentratie.

Behoort een project niet tot een in de Regeling NIBM genoemde categorie dan zal steeds aannemelijk gemaakt moeten worden dat het project NIBM is. Paragraaf 3.6 gaat in op de verschillende vormen van aannemelijk maken en motiveren die mogelijk zijn.

Afronding bij toetsing aan de NIBM-grens

Een toename van ten hoogste 3% ten opzichte van de jaargemiddelde grenswaarde betekent in de praktijk een toename van ten hoogste $1,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Voor het bepalen of de effecten van een project deze grenzen niet overschrijden, geeft artikel 68, tweede lid, van de Regeling beoordeling specifieke afrondingsregels*. Daarbij wordt uitgegaan van een op één decimaal afgerond getal. Daaruit volgt:

toename $1,19 = 1,2 \mu\text{g}/\text{m}^3 \rightarrow$ toename is NIBM

toename $1,20 = 1,2 \mu\text{g}/\text{m}^3 \rightarrow$ toename is NIBM

toename $1,24 = 1,2 \mu\text{g}/\text{m}^3 \rightarrow$ toename is NIBM

toename $1,25 > 1,2 \mu\text{g}/\text{m}^3 \rightarrow$ toename is **IBM**

In de interimperiode geschiedt de afronding aan de hand van de 1% of $0,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$ als NIBM-grens.

* De NIBM-afronding werkt op zich hetzelfde als de afronding bij de toetsing aan grenswaarden. Verschil is echter dat bij grenswaardetoetsing vanuit één decimaal wordt afgerond naar het dichtstbijzijnde hele getal. Halve eenheden worden daarbij afgerond naar het dichtstbijzijnde even getal (zie artikel 68, eerste lid, van de Regeling Beoordeling).

3.2 Stappenschema bepaling NIBM

Deze paragraaf bevat een stappenschema 3.1, dat beschrijft welke stappen doorlopen kunnen worden als het bevoegd gezag ervoor kiest om gebruik te maken van NIBM, de 'c-grond' van artikel 5.16, eerste lid, Wm. Soms ligt het echter meer voor de hand om gebruik te maken van de a-grond van artikel 5.16, eerste lid, Wm en direct te beoordelen of de grenswaarden worden overschreden. In paragraaf 3.8 staat een beschrijving van de toetsingsgronden van artikel 5.16, eerste lid, Wm.

Keuze: toetsing aan grenzen NIBM of direct beoordelen op overschrijden grenswaarden (toepassen a-grond van artikel 5.16 Wm)

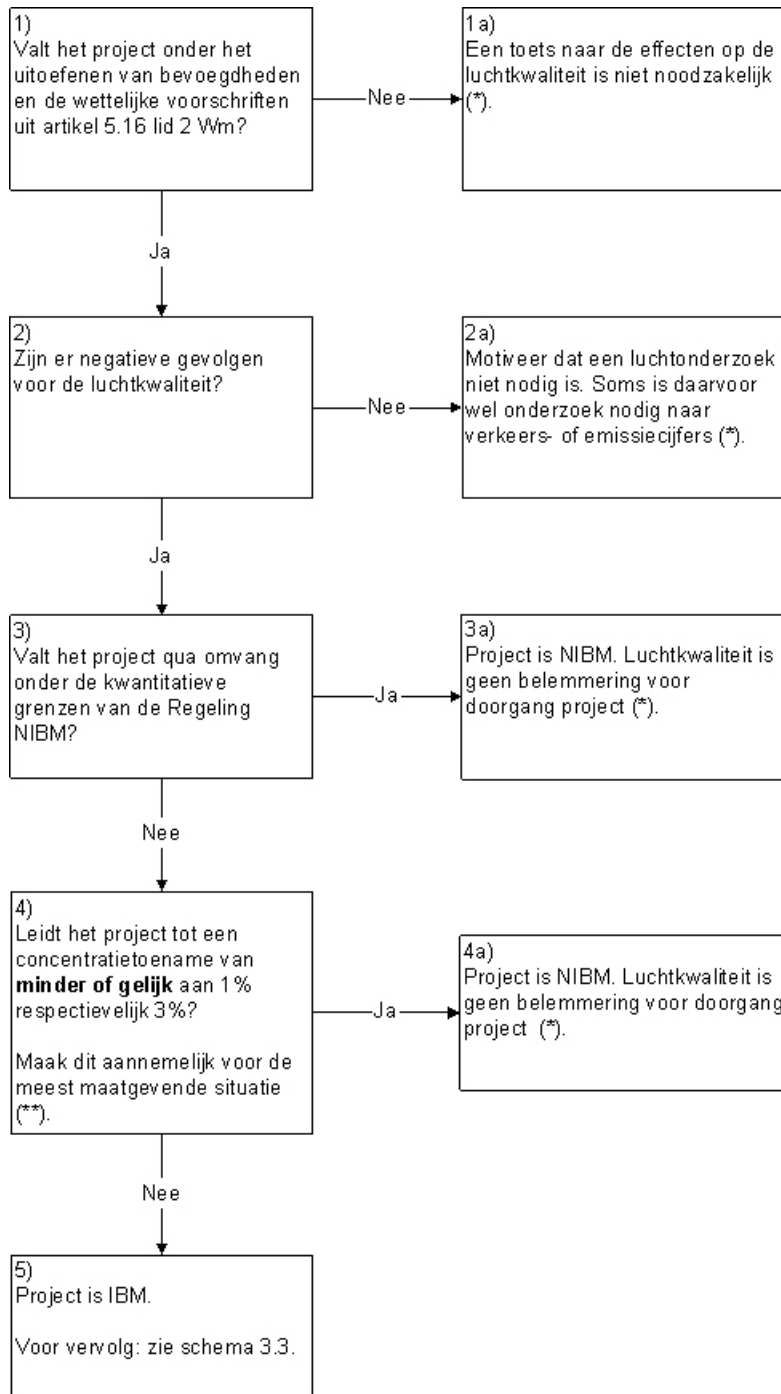
In schema 3.1 wordt impliciet aangenomen dat eerst aan de NIBM-grenzen (c-grond van artikel 5.16, eerste lid, Wm) wordt getoetst voordat vervolgens, in het geval van een IBM-situatie, naar de grenswaarden wordt gekeken. De wet laat ook de mogelijkheid om geen gebruik te maken van de NIBM-systematiek, maar bijvoorbeeld direct te toetsen of aannemelijk is dat een project niet leidt tot een overschrijding en dus op die grond doorgang kan vinden (a-grond van artikel 5.16, eerste lid, Wm).

Toepassing van de a-grond zal veelal gebruikt worden in situaties waar de achtergrondconcentraties laag zijn en het evident is dat de grenswaarden, als gevolg van het project, niet overschreden zullen worden. Een voldoende onderbouwing waarom de grenswaarden niet overschreden worden is dan uiteraard wel nodig. Daarbij moet ook het belang van een goede ruimtelijke ordening worden betrokken.

Voorbeeld

In de provincie Groningen zijn de achtergrondconcentraties laag, zelfs in de stad Groningen. Uit CAR II versie 6 blijkt dat in het centrum van Groningen de achtergrondconcentraties PM_{10} en NO_2 circa 24 en $21 \mu\text{g}/\text{m}^3$ zijn. Voor NO_2 is de concentratie in het buitengebied nog veel lager, rond de $12 \mu\text{g}/\text{m}^3$. De kans dat één enkel project in het buitengebied zorgt voor een overschrijding van de NO_2 grenswaarde is zeer klein. Voor veel plannen is kwalitatief te motiveren dat een grenswaardeoverschrijding onwaarschijnlijk is.

Schema 3.1: Stappenschema bepaling NIBM (de begripsomschrijving van 'project' staat in de bijlage).

(*) Let wel op een zorgvuldige belangenafweging/goede ruimtelijke ordening en het (toekomstige) Besluit gevoelige bestemmingen. Vanaf stap 2 kan anticumulatie een rol spelen wanneer meerdere projecten langs eenzelfde ontsluitingsweg worden ontwikkeld.

(**) De meest maatgevende situatie is het meest maatgevende punt (zie paragraaf 3.7.3) in het meest maatgevende jaar (zie paragraaf 5.2).

De volgende paragrafen geven per stap een toelichting, aangevuld met voorbeelden uit de praktijk.

3.3 Uitoefening bevoegdheden (stap 1)

Artikel 5.16, tweede lid, Wm geeft een limitatieve opsomming van bevoegdheden en wettelijke voorschriften. Bij bevoegdheden die niet in dat artikel worden genoemd, is een toets naar effecten op de luchtkwaliteit niet noodzakelijk. Let wel, er is in die gevallen wel een zorgvuldige belangenafweging in het kader van de ruimtelijke ordening nodig. En ook bij infrastructurele wijzigingen is het wenselijk om goed na te gaan welk verband er is met het verkeers- en vervoersbeleid en de toetsing aan luchtkwaliteitsaspecten in verkeer- en vervoersplannen. De paragrafen 2.2 en 2.3 gaan in op deze afweging en de toepassing van het (toekomstige) Besluit gevoelige bestemmingen.

3.4 Geen negatieve gevolgen voor de luchtkwaliteit (stap 2)

Sommige projecten blijken geen negatieve gevolgen te hebben voor de luchtkwaliteit. Bijvoorbeeld als een project niet leidt tot (een toename van) verkeersbewegingen of (een toename van) relevante emissies. Door een *goede motivering* kan aannemelijk gemaakt worden dat er *geen gevolgen voor de luchtkwaliteit* zijn. Er hoeft dan geen luchtkwaliteitsberekening uitgevoerd te worden. Een beoordeling van de luchtkwaliteit volgens artikel 5.16 en titel 5.2 van de Wm is dan verder niet meer aan de orde.

Voorbeelden

1) Een gemeente start met een inbreidingsproject waarbij een appartementencomplex wordt gesloopt om er eengezinswoningen voor terug te bouwen. Het aantal bewoners, en daarmee ook het aantal vervoersbewegingen, neemt af. Deze vervanging van woningen heeft een positief effect op de luchtkwaliteit. Luchtkwaliteit is voor dit project geen belemmering.

2) Uitspraak Voorzitter ABRvS 2 november 2005, nr. 200507573/2, (Omnizorgcentrum Apeldoorn).
Voor het geplande Omzorgcentrum (voor drugs- en alcoholverslaafden, dak- en thuislozen enz.) is geen luchtkwaliteitonderzoek gedaan. Een dergelijk onderzoek is volgens de Voorzitter alleen nodig, als op voorhand niet is uitgesloten, dat een besluit een verslechtering van de luchtkwaliteit met zich kan brengen. In dit geval is geen verkeersaantrekkende werking van het Omzorgcentrum te verwachten en dus ook geen verslechtering van de luchtkwaliteit.

3) Een gemeente wil een bestaand bestemmingsplan herzien. Dit omdat het plan meer dan tien jaar oud is. Het nieuwe bestemmingsplan is een zogenoemd 'conserverend' bestemmingsplan, wat inhoudt dat bestaande functies worden bestemd. Nieuwe (meer grootschalige) ontwikkelingen worden in afzonderlijke ontwikkelingsgerichte bestemmingsplannen geregeld. Aangezien alleen de bestaande functie opnieuw worden vastgelegd heeft dit plan geen negatieve gevolgen voor de luchtkwaliteit.

3.5 Kwantitatieve grenzen: Regeling NIBM (stap 3)

De Regeling NIBM geeft voor verschillende categorieën van gevallen getalsmatige (kwantitatieve) grenzen. Een project is per definitie NIBM, als het binnen deze grenzen uit de Regeling NIBM valt. Hoofdstuk 4 geeft hierop een nadere toelichting.

Als gebruik gemaakt wordt van de Regeling NIBM, zal het bevoegd gezag wel in haar besluitvorming moeten motiveren, dat het project daadwerkelijk binnen de grenzen van de Regeling NIBM valt.

3.6 Aannemelijk maken en motiveren (stap 4)

Als een project niet binnen de kwantitatieve grenzen van deze Regeling valt, dan kan worden nagegaan of aannemelijk is dat een project wellicht toch voldoet aan het 1% of 3% criterium (stap 4). Het begrip 'aannemelijk maken' betekent dat een op het project toegesneden, goede motivering nodig is. De keuze voor de vorm voor deze motivatie is situatie-afhankelijk. In het hierna volgende schema 3.2 staan drie in zwaarte oplopende manieren van aannemelijk maken. Het schema is bedoeld als *hulpmiddel* om in concrete gevallen de onderbouwing af te kunnen stemmen op de impact van het project. Bij niveau 1 is sprake van een lichte toetsing en onderbouwing, bij niveau 3 een meer gedetailleerde onderbouwing op basis van berekeningen conform de Regeling Beoordeling.

Schema 3.2: Verschillende mogelijke wijzen van 'aannemelijk maken'

1. Lage achtergrondconcentratie en klein geschat effect van het project
2. Gebruik maken van vergelijkbare situaties
3. Berekening conform Regeling Beoordeling luchtkwaliteit

De volgende subparagrafen gaan dieper in op de diverse mogelijke wijzen van aannemelijk maken, de mate van motivering en de toepassing van (reken)modellen.

3.6.1 Lage achtergrondconcentratie en klein geschat effect van het project

Uit gegevens van het RIVM blijkt dat in grote delen van Nederland, met name in de noordelijke provincies en in Zeeland, de achtergrondconcentraties fijn stof en stikstofdioxide laag zijn. Projecten met kleine verwachte gevolgen zullen daar niet snel leiden tot overschrijding van de grenswaarden. Als een goede inschatting van het effect kan worden gemaakt, is het mogelijk te motiveren zonder dat specifieke berekeningen conform de Regeling Beoordeling worden gemaakt.

Er zijn/komen modellen in omloop die een *eenvoudige berekening van de concentraties* uitvoeren. Deze modellen staan als zodanig (nog) niet beschreven in de Regeling Beoordeling, maar ze zijn vaak wel gevalideerd met modellen conform de Regeling Beoordeling. Het rekenmodel ISL3a voor inrichtingen is bijvoorbeeld een afgeleide van het NNM, en geschikt voor niet-complexe situaties. Een ander voorbeeld is de IPO-toets, die als screeningsmodel kan worden gebruikt en is onderbouwd met NNM- en CAR berekeningen. Hierin wordt, aan de hand van de doorstroming en de afstand tot een weg, een indicatie gegeven van de lokale bijdrage NO₂ en PM₁₀.

Vereenvoudigde modellen kunnen in situaties met lage achtergrondconcentraties en een klein verwacht effect worden toegepast om aannemelijk te maken dat de NIBM-grens of de grenswaarde niet wordt overschreden.

Bij lage achtergrondconcentraties is het ook mogelijk om de NIBM methodiek (toetsen van de toename aan 1 of 3%) los te laten en direct te toetsen overeenkomstig de a-grond van artikel 5.16, eerste lid, Wm (aannemelijk maken dat geen grenswaarden worden overschreden). Zie daarvoor ook paragraaf 3.2.

3.6.2 Gebruik maken van vergelijkbare situaties

Soms doen soortgelijke projecten zich vaker voor in dezelfde omgeving. Als het gaat om soortgelijke activiteiten met een soortgelijke impact kan, voor de bepaling van de gevolgen op de luchtkwaliteit, gebruik gemaakt worden van eerder onderzoek (gedaan conform de Regeling Beoordeling). Als uit een eerder onderzoek bleek, dat een soortgelijke activiteit NIBM is, kan op basis van dit eerdere onderzoek aannemelijk worden gemaakt dat de gevolgen beperkt zijn. Er hoeft geen extra luchtkwaliteitonderzoek uitgevoerd te worden. Indicatieve berekeningen kunnen in dergelijke situaties ook bruikbaar zijn.

Bij het gebruik van rapporten voor een vergelijking van situaties is het belangrijk dat voor beide projecten dezelfde uitgangspunten zijn gehanteerd. Door andere achtergrondconcentraties, andere keuzes in wegtype, verkeerssamenstelling of snelheid kan het resultaat behoorlijk afwijken van andere situaties. Dit soort rapportages zijn dan niet één op één bruikbaar voor een vergelijkende studie.

3.6.3 Berekening conform de Regeling Beoordeling

Aan de hand van berekeningen wordt het best onderbouwd of de concentratietoename de 1% of 3% grens al dan niet overschrijdt. Dit kan met een relatief 'eenvoudig' luchtkwaliteitonderzoek op één of enkele maatgevende punten. De berekeningen worden uitgevoerd conform de Regeling Beoordeling. Deze regeling geeft aan welke rekenmethoden en rekenmodellen voor deze berekening toegepast moeten worden (zie verder paragraaf 3.7).

3.7 Bepaling concentratietoename (stap 4)

3.7.1 NIBM: geen toetsing op overschrijding van de grenswaarden

Voor een project wordt bepaald of de toename van de concentratie de 1% of 3% grens niet overschrijdt. Daarbij wordt alleen naar de toename als gevolg van dat project gekeken. De toetsing aan grenswaarden blijft bij de beoordeling van NIBM achterwege, ongeacht of in de huidige situatie al sprake is van een overschrijding van grenswaarden.

Voorbeeld in de interimperiode

In de interimperiode mag de concentratietoename de 1% grens niet overschrijden. In de praktijk komt dit neer op een maximale toename van $0,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$ voor zowel NO_2 als PM_{10} .

Bij een reconstructie van een weg met een overschrijding van de grenswaarde neemt de concentratie toe. De concentratie stijgt van $40,6 \mu\text{g}/\text{m}^3$ naar $40,8 \mu\text{g}/\text{m}^3$, een toename van $0,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$ of 0,5%.

Dit project is NIBM. Er is hier weliswaar sprake van een overschrijding van de grenswaarde, maar dat doet voor de NIBM-toets niet ter zake. De NSL-systematiek (programma en monitor) leidt immers tot het ter plaatse tijdig halen van de grenswaarden. Luchtkwaliteit is in beginsel geen belemmering voor de doorgang van dit project.

Voor PM_{10} en NO_2 wordt per stof afzonderlijk bepaald of een project NIBM is. Als voor één van beide stoffen de NIBM-grens wordt overschreden, dan is het gehele project IBM en zal niet kunnen worden gebaseerd op de c-grond van artikel 5.16, eerste lid, Wm. Het project zal dan moeten worden gebaseerd op een van de overige gronden van artikel 5.16, eerste lid, Wm. Paragraaf 3.8 gaat verder in op de vervolgstappen bij een IBM-project.

3.7.2 Rekenen conform de Regeling Beoordeling

Veelal zullen berekeningen nodig zijn om te bepalen of de concentratietoename die een project veroorzaakt de 1% of 3% grens overschrijdt (zie stap 4 in stappenschema 3.1). Dit kan met een luchtkwaliteitonderzoek op één of enkele maatgevende punten. De berekeningen worden uitgevoerd conform de Regeling Beoordeling.

In de Regeling Beoordeling wordt voor modelberekeningen langs wegen onderscheid gemaakt tussen twee standaardrekenmethodes die elk een eigen toepassingsbereik hebben:

- Standaardrekenmethode 1 (SRM 1);
- Standaardrekenmethode 2 (SRM 2).

Het toepassingsbereik van een standaardrekenmethode beschrijft de eisen waaraan een situatie moet voldoen om gebruik te mogen maken van de standaardrekenmethode. SRM 1 is bedoeld voor situaties met bebouwing langs de weg. Met de methode is het mogelijk een voldoende betrouwbaar inzicht te verkrijgen in de concentraties van luchtverontreinigende stoffen op relatief korte afstanden tot de weg. SRM 2 is bedoeld voor het bepalen van de luchtkwaliteit langs wegen door een open, gewoonlijk buitenstedelijk, gebied. Dit betekent dat er niet of nauwelijks obstakels zijn in de directe omgeving van de weg die van invloed kunnen zijn op de verspreiding van de verontreiniging. De berekeningen voor het bepalen van de gevolgen voor de luchtkwaliteit bij inrichtingen vinden plaats volgens de rekenmethode van het Nieuw Nationaal Model (NNM).

De Minister van VROM kan modellen goedkeuren. Deze kunnen zowel binnen als ook buiten het toepassingsbereik van SRM 1, SRM 2 of het NNM vallen. Goedgekeurde modellen staan op de VROM-website, onder het dossier luchtkwaliteit (www.vrom.nl/luchtkwaliteit, onder 'Meten en rekenen'). Voor de uitwerking van deze methoden uit de Regeling Beoordeling is de Handreiking Meten en rekenen bruikbaar. Ook deze handreiking is te vinden op de website van VROM, onder het dossier luchtkwaliteit.

Niet altijd zullen voor de onderbouwing van de effecten van een project gedetailleerde berekeningen nodig zijn. Zo zullen luchtkwaliteitsberekeningen achterwege kunnen blijven, als evident is dat er geen gevolgen voor de luchtkwaliteit te verwachten zijn (zie paragraaf 3.4). Ook kan het aannemelijk maken van een NIBM toename in bijvoorbeeld situaties van een - zeer - lage achtergrondconcentratie gebeuren met behulp van globale berekeningsmethoden of aan de hand van bestaande onderzoeken voor vergelijkbare projecten (zie paragraaf 3.6).

3.7.3 Bepaling concentratietoename voor het maatgevende punt

Niet alle projecten zullen binnen de categorieën vallen, die in de Regeling NIBM zijn benoemd. Voor deze projecten wordt de toename van de concentratie in beginsel bepaald met een berekening. Indien de toename van concentraties niet hoger is dan 1% (in de interimperiode) respectievelijk 3% (in de NSL periode), dan is het project NIBM. De toename wordt getoetst op het meest kritische punt: *het maatgevende punt*. Op dit punt is het verwachte effect van het project op de luchtkwaliteit het grootst. Om dit maatgevende punt te bepalen, zullen (mogelijk) meerdere kritische locaties doorgerekend moeten worden. Voor de wijze van berekenen kan de Regeling Beoordeling en de Handreiking Meten en rekenen worden gebruikt. Overigens is voor de bepaling van de concentratietoename ook het *maatgevende jaar* relevant. Paragraaf 5.2 besteedt daar verder aandacht aan.

Artikel 70, eerste lid, onder b, van de Regeling Beoordeling spreekt voor de vaststelling van concentraties van verontreinigende stoffen bij wegen over een afstand van maximaal 5 meter van de wegrand voor stikstofdioxide. Onder c wordt de afstand voor zwevende deeltjes (PM₁₀) vastgelegd op maximaal 10 meter. Het blijft mogelijk om op kortere afstanden van de wegrand te rekenen, bijvoorbeeld wanneer de gevel van bebouwing binnen 10 meter van de wegrand staat.

Zodra de nieuwe EU-richtlijn van kracht is (naar verwachting in mei 2008) wordt de reken- en meetafstand voor NO₂ conform de EU-richtlijn verruimd tot maximaal 10 meter van de wegrand. Overige wijzigingen in het meten en rekenen ten gevolge van de nieuwe EU-richtlijn zullen worden verwerkt gelijktijdig met het van kracht worden van de implementatiewet (naar verwachting voorjaar 2009) of zoveel eerder als mogelijk. Dit omvat onder meer de locaties waar de luchtkwaliteit niet bepaald hoeft te worden (toepasbaarheidsbeginsel).

De vaststelling van de luchtkwaliteit bij inrichtingen dient plaats te vinden vanaf de grens van het terrein van de inrichting. Deze systematiek zal naar verwachting in de loop van 2008 wijzigen voor landbouwinrichtingen (Regeling Beoordeling).

De Handreiking Meten en rekenen luchtkwaliteit geeft in paragraaf B.3.2 een toelichting op de beoordelingspunten.

Toetsafstanden:

	<i>Stof</i>	<i>Afstand</i>
<i>Wegen</i>	NO ₂	maximaal 5 meter van de wegrand ¹
	PM ₁₀	maximaal 10 meter van de wegrand
<i>Inrichtingen</i>	alle stoffen	vanaf de terreingrens van de betreffende inrichting op een maatgevend punt ²

Voor het berekenen van de toename van een project zijn naast het maatgevende punt ook de zichtjaren van belang. Er dient gerekend te worden voor het meest maatgevende jaar. Het rekenen geschiedt aan de hand van de autonome ontwikkeling. Wanneer er voor de luchtkwaliteit gunstige maatregelen worden getroffen die onlosmakelijk met het project samenhangen mogen de effecten van die maatregelen bij de berekening worden meegenomen. In hoofdstuk 5 worden deze uitgangspunten verder toegelicht.

3.8 IBM-project (stap 5)

Deze handreiking richt zich op het bepalen of voor een project gebruik gemaakt kan worden van de c-grond van artikel 5.16, eerste lid, Wm. Beoordeeld dient te worden of het effect van het project op de luchtkwaliteit NIBM is. Waar de toename groter is dan de NIBM-grens is het project 'in betekenende mate' (IBM).

Voor IBM-projecten zijn mogelijk de andere gronden van artikel 5.16, eerste lid, Wm van toepassing. Dan zullen de gevolgen voor de luchtkwaliteit beoordeeld moeten worden op één of meer van de in dat artikellid aangegeven wijzen. Bij die beoordeling moet gekeken worden naar het hele gebied waarin zich de effecten van het project voordoen. Maatregelen zullen vervolgens alleen nodig zijn voor zover de IBM toename plaatsvindt in een overschrijdingsgebied. Dat betekent in de praktijk dat IBM projecten kunnen doorgaan - zonder opname in het NSL of het toepassen van projectsaldering - indien er als gevolg van de IBM toename in een gebied geen grenswaarden worden overschreden (a-grond artikel 5.16 Wm). Hieronder volgt een rekenvoorbeeld van een situatie waarin de toename IBM (> 3%) is, maar waar geen sprake is van een grenswaardeoverschrijding.

Voorbeeld

Bij een project langs een weg is geen overschrijding, maar de NO₂ concentratie neemt wel IBM toe. De concentratie stijgt van 36,5 µg/m³ naar 38,2 µg/m³, een toename van 1,7 µg/m³ of 4,25%. Dit project is IBM. Aangezien het project niet leidt tot een overschrijding van grenswaarden kan het project doorgaan met toepassing van de a-grond van artikel 5.16, eerste lid, Wm.

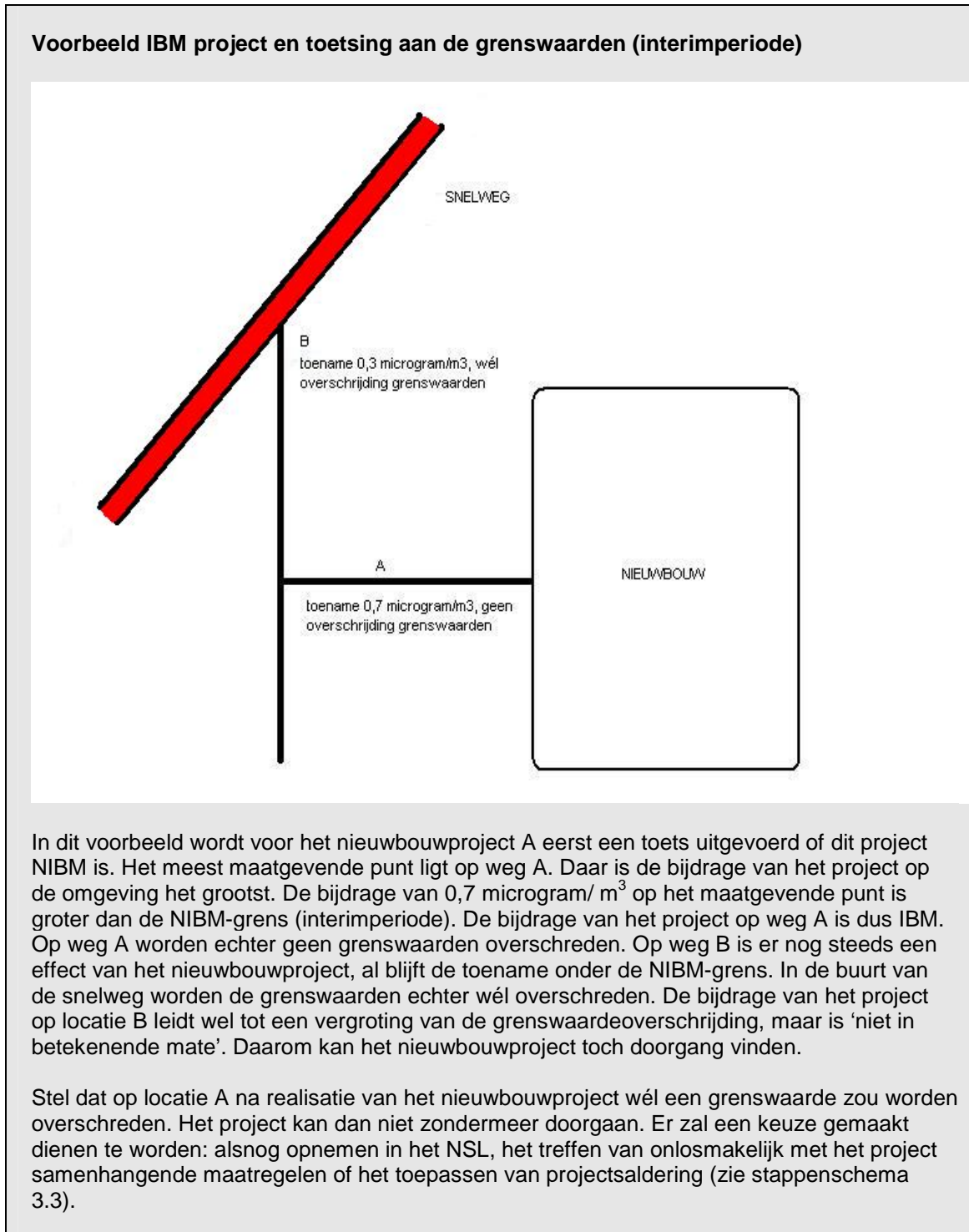
Het kan ook voorkomen dat een IBM project plaatselijk wél tot overschrijdingen leidt. De gevolgen van een project strekken zich immers uit over een groter gebied. Als de bijdrage van het project ter plaatse van die overschrijdingen kleiner of gelijk is dan de NIBM-grens, kan het project desgewenst op die grond doorgang

¹ In de nieuwe Europese Richtlijn Luchtkwaliteit zullen de toetsafstanden voor zowel fijn stof als stikstofdioxide 10 meter worden. Bovendien hoeft er volgens de nieuwe EU-Richtlijn niet gerekend of gemeten te worden op plekken waar het publiek geen toegang toe heeft. Deze nieuwe uitgangspunten zullen in de Regeling Beoordeling en de implementatiewet worden verwerkt.

² Dit zal in de loop van 2008 meegenomen worden bij de wijziging van de Regeling Beoordeling.

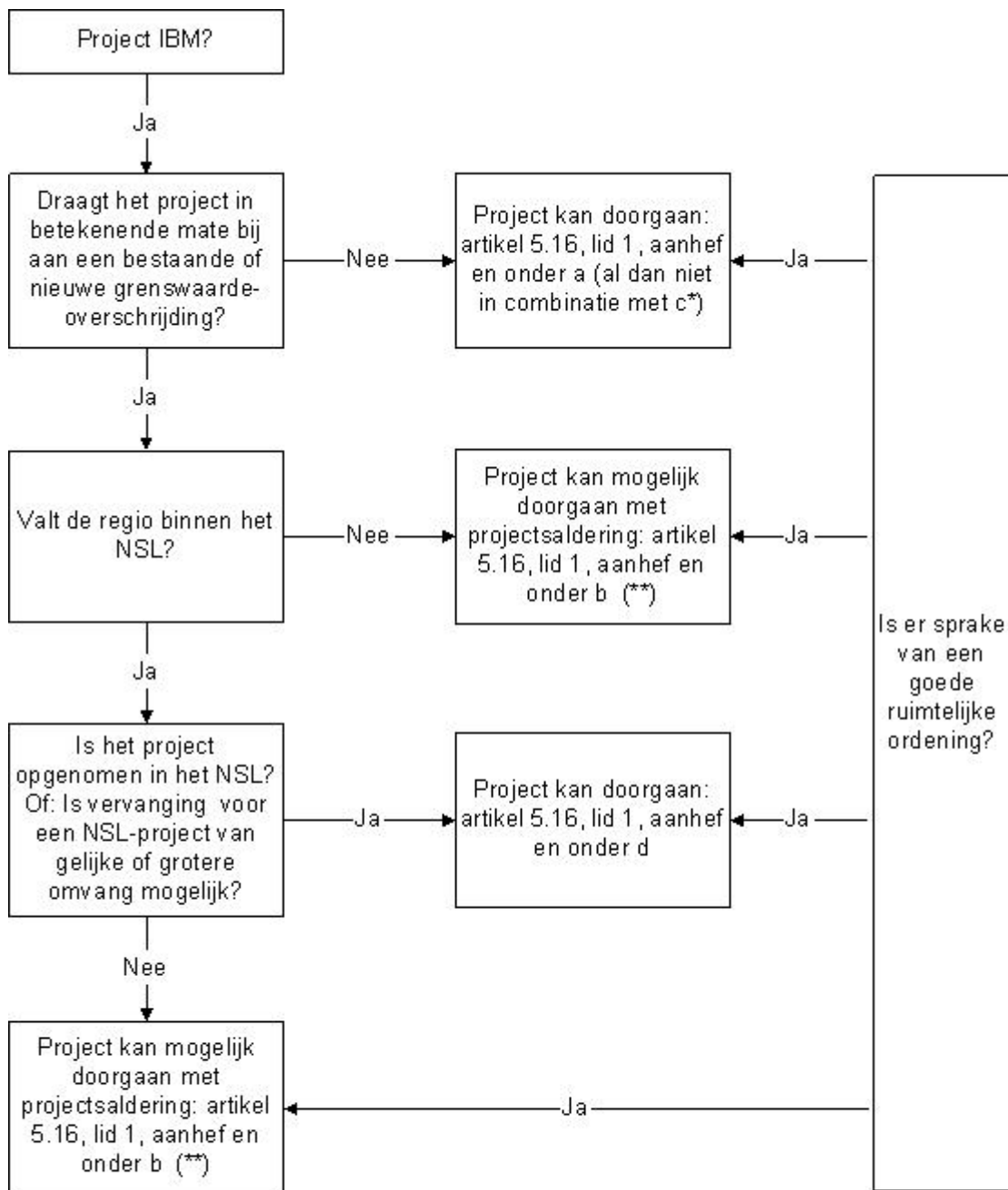
vinden. Hierbij kan dus gebruik gemaakt worden van een combinatie van de a- en de c-grond van artikel 5.16, eerste lid, Wm.

Dit wordt duidelijk uit het volgende voorbeeld van een nieuwbouwproject. Daarbij is ter plaatse van het meest maatgevende punt op de directe ontsluitingsweg geen sprake van grenswaardeoverschrijding, maar wel van een IBM toename. Daarentegen leidt de ontsluiting een stuk verderop - waar nog steeds sprake is van extra verkeer vanwege de woonwijk - wél tot overschrijding (vanwege de snelweg), maar daar is de bijdrage van het project aan die overschrijding slechts NIBM.

In de VROM-brochure 'Schonere lucht voor een gezonde leefomgeving' (2007) is beschreven welke stappen doorlopen worden bij een IBM-project. Hieronder wordt slechts schematisch weergegeven om welke stappen het gaat.

Schema 3.3: Stappenschema voor IBM-projecten

(*) zie ook het voorbeeld in paragraaf 3.8

(**) het is mogelijk om, door toepassing van onlosmakelijk samenhangende maatregelen, alsnog NIBM te worden, zie ook paragraaf 5.4

De gronden waarop een project doorgang kan vinden (schema 3.3)*

Artikel 5.16, eerste lid, Wm

Bestuursorganen kunnen de in het tweede lid bedoelde bevoegdheden of de daar bedoelde wettelijke voorschriften, waarvan de uitoefening of toepassing gevolgen kan hebben voor de luchtkwaliteit, uitoefenen dan wel toepassen:

a. hetzij in gevallen waarin bij een uitoefening of toepassing aannemelijk is gemaakt dat die uitoefening of toepassing, rekening houdend met de effecten op de luchtkwaliteit van onlosmakelijk met die uitoefening of toepassing samenhangende maatregelen ter verbetering van de luchtkwaliteit, niet leidt tot het overschrijden, of tot het op of na het tijdstip van ingang waarschijnlijk overschrijden, van een in bijlage 2 opgenomen grenswaarde;

b. hetzij in gevallen waarin bij een uitoefening of toepassing, met inachtneming van het vijfde lid en de krachtens dat lid gestelde regels, aannemelijk is gemaakt dat:
1°. de concentratie in de buitenlucht van de desbetreffende stof als gevolg van die uitoefening of toepassing per saldo verbetert of ten minste gelijk blijft, of
2°. bij een beperkte toename van de concentratie van de desbetreffende stof, door een met die uitoefening of toepassing samenhangende maatregel of een door die uitoefening of toepassing optredend effect, de luchtkwaliteit per saldo verbetert;

c. hetzij in gevallen waarin bij een uitoefening of toepassing aannemelijk is gemaakt dat een uitoefening of toepassing, rekening houdend met de effecten op de luchtkwaliteit van onlosmakelijk met die uitoefening of toepassing samenhangende maatregelen ter verbetering van de luchtkwaliteit, niet in betekenende mate bijdraagt aan de concentratie in de buitenlucht van een stof waarvoor in bijlage 2 een grenswaarde is opgenomen;

d. hetzij indien een uitoefening dan wel toepassing is genoemd of beschreven in, dan wel betrekking heeft op, een ontwikkeling of voorgenomen besluit welke is genoemd of beschreven in, dan wel past binnen of in elk geval niet in strijd is met een op grond van artikel 5.12, eerste lid, of artikel 5.13, eerste lid, vastgesteld programma.

* deze gronden kunnen ook in combinatie worden toegepast

4 Bepaling NIBM via de categorieën van de Regeling NIBM

4.1 Toepassing van de Regeling NIBM

Het Besluit NIBM geeft een algemeen criterium voor het begrip 'niet in betekenende mate bijdragen'. In de periode tot de inwerkingtreding van het NSL geldt een NIBM-grens van 1% van de jaargemiddelde grenswaarde van NO₂ en PM₁₀. In de periode vanaf de inwerkingtreding van het NSL ligt die grens op 3% van de jaargemiddelde grenswaarden van deze stoffen.

Vervolgens zijn er twee mogelijkheden om aannemelijk te maken, dat een project leidt tot een toename van de luchtverontreiniging die de NIBM-grens niet overschrijdt (zie ook het stappenschema in paragraaf 3.2, vanaf stap 3):

- a. Aannemelijk maken dat een project binnen de grenzen van een categorie uit de Regeling NIBM valt. Er is dan geen verdere toetsing nodig, het project is in ieder geval NIBM. .
- b. Als een project niet behoort tot een aangewezen categorie: op een andere manier aannemelijk maken dat een project niet leidt tot een toename groter dan de tijdelijke 1% grens, dan wel de 3% grens. Hiervoor kunnen berekeningen nodig zijn.
Ook als een project boven de getalsmatige grenzen van de Regeling NIBM uitkomt, is het mogelijk om alsnog via berekeningen aan de tonen, dat de 1% of 3% grens niet wordt overschreden.

Dit hoofdstuk gaat specifiek in op de mogelijkheden om met de Regeling NIBM te bepalen of een project al dan niet in betekenende mate bijdraagt aan de concentraties fijn stof en/of NO₂ in de lucht (optie a).

De Regeling NIBM geeft invulling aan de volgende categorieën:

- woningbouw- en kantoorlocaties, alsmede een combinatie daarvan (artikel 3 en bijlage C)
- inrichtingen (artikel 1 en bijlage A). Hieronder vallen landbouwinrichtingen en spoorwegemplacementen.

Veehouderijen zijn nog niet in de Regeling NIBM opgenomen. Dat hangt samen met de noodzaak om in NSL kader de juiste emissiefactoren vast te stellen. Het daarvoor noodzakelijke onderzoek is nog niet afgerond. Daarnaast is een voorschrift gereserveerd voor defensie-inrichtingen, maar hieraan is nog geen invulling gegeven. Datzelfde geldt voor infrastructuur en activiteiten en handelingen. Voor deze categorieën zal dus altijd onderzoek moeten plaatsvinden om te bepalen of er sprake is van NIBM.

Voorafgaand aan de aanwijzing van bovengenoemde categorieën in de Regeling NIBM is onderzoek uitgevoerd. Aan de hand van dit onderzoek zijn de getalsmatige grenzen bepaald die invulling geven aan de 1% en 3% grens in de Regeling NIBM. Beneden die grenzen is een project automatisch 'niet in betekenende mate'.

De combinatie van het Besluit en de Regeling NIBM stelt de daaronder vallende projecten dan ook volledig vrij van toetsing aan de grenswaarden. Dit volgt uit artikel 5.16, vierde lid, van de Wm.

Met andere woorden: als een project past binnen de getalsmatige grenzen van de Regeling NIBM, dan is het project in ieder geval NIBM. Uiteraard moet het bevoegd gezag wel motiveren, dat het project past binnen de Regeling NIBM. Daarbij zijn ook de uitgangspunten, zoals benoemd in hoofdstuk 5, relevant.

4.2 Categorie woningbouwlocaties

Bijlage 3A en 3B van de Regeling NIBM geven aan, in welke gevallen een nieuwe woningbouwlocatie in ieder geval NIBM is:

NIBM-grens woningbouwlocaties:

1% criterium (interimperiode):

≤ 500 woningen (netto) bij minimaal 1 ontsluitingsweg
≤ 1000 woningen bij minimaal 2 ontsluitingswegen met een gelijkmatige verkeersverdeling (voorschrift 3B.2).

3% criterium (vanaf inwerkingtreding NSL):

≤ 1500 woningen (netto) bij minimaal 1 ontsluitingsweg
≤ 3000 woningen bij minimaal 2 ontsluitingswegen met een gelijkmatige verkeersverdeling (voorschrift 3A.2)

Een project dat omvangrijker is dan deze grenzen is in beginsel IBM en kan mogelijk doorgang vinden volgens de regels voor IBM-projecten (zie paragraaf 3.8). Toch kan zo'n project alsnog NIBM zijn, als met berekeningen aannemelijk wordt gemaakt, dat de toename als gevolg van het project maximaal 1%, respectievelijk 3% van de jaargemiddelde grenswaarde is (zie ook hoofdstuk 3).

Netto aantal woningen

Het begrip 'netto' aantal woningen vraagt wat uitleg. De toelichting bij de Regeling NIBM zegt hierover het volgende:

"Het 'netto' begrip bij woningbouwlocaties houdt in dat bij uitbreiding of wijziging van bestaande woningbouwlocaties, dan wel bij bouw die bestaande bouw vervangt (na sloop, renovatiebouw of vernieuwbouw) alleen de netto toename van het aantal woningen ten opzichte van de eerdere of bestaande situatie in aanmerking wordt genomen."

Het gaat dus om het aantal woningen dat erbij komt, vergeleken met de eerdere situatie. Een voorbeeld ter illustratie:

Voorbeeld

Een woningbouwcorporatie gaat een naoorlogse wijk herstructureren. Daarbij worden 1200 galerij- en portiekwoningen gesloopt. In de wijk zullen 2000 woningen nieuw gebouwd worden. Het netto aantal woningen binnen dit totale project is dan 800.

Ontsluitingswegen en gelijkmatige verkeersverdeling

Het begrip 'ontsluitingsweg' speelt een belangrijke rol bij de bepaling, of een woningbouwproject binnen de grenzen van de Regeling NIBM valt. De ontsluiting van een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling bepaalt immers in grote mate of er luchtkwaliteitknelpunten zullen optreden. Het aantal verkeersbewegingen per ontsluitingsweg bepaalt de bijdrage aan de luchtverontreiniging.

Het Besluit NIBM geeft de volgende definitie van het begrip 'ontsluitingsinfrastructuur':

"infrastructuur, voor zover deze geheel of hoofdzakelijk wordt of zal worden gebruikt voor de ontsluiting van een bedrijfslocatie, inrichting, kantoorlocatie of woningbouwlocatie".

De invulling van het begrip ontsluitingsweg is af te leiden uit bovenstaande definitie. 'Hoofdzakelijk' kan worden gelezen als: meer dan 50%.

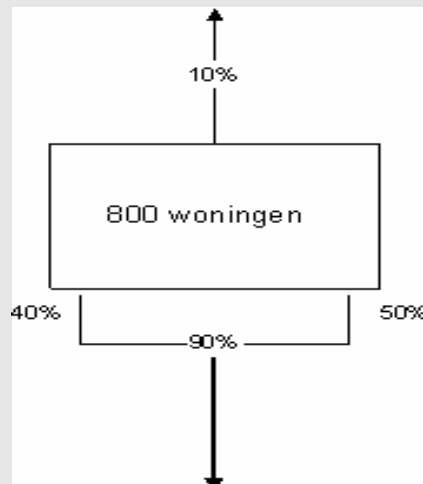
De Regeling NIBM stelt het aantal woningen dat NIBM is afhankelijk van het aantal ontsluitingswegen. Bij 2 ontsluitingswegen zijn meer woningen mogelijk dan bij 1 ontsluitingsweg. Het maximum aantal woningen ligt echter wel vast: ook als er meer dan 2 ontsluitingswegen zijn, ligt de NIBM-grens op 1000 woningen (1% criterium) respectievelijk 3000 woningen (3% criterium).

Bij een project van maximaal 1000 (1%) respectievelijk 3000 (3%) woningen, vereist de Regeling NIBM een 'gelijkmatige verkeersverdeling' over de (minimaal) twee ontsluitingswegen. De toelichting bij de Regeling NIBM geeft geen informatie over de invulling van dit begrip in de praktijk. Het bevoegd gezag zal zelf dienen te onderbouwen, wanneer zij een bepaalde verkeersverdeling redelijkerwijs nog als gelijkmatig beschouwt. Een (aannemelijke) verdeling van 60/40 lijkt daar nog aan te beantwoorden.

Voor zowel de bepaling van het aantal ontsluitingswegen bij een project, als bij de beoordeling van een gelijkmatige verkeersverdeling is de spreiding van het verkeer op aansluitende wegen relevant. Het gaat immers om de luchtkwaliteit langs de weg met de meeste verkeersemmissies ten gevolge van het project.

Voorbeeld (interimperiode)

Een woningbouwproject voor 800 nieuwe woningen ontsluit zich via 3 wijkontsluitingswegen. Er is sprake van een ongelijkmatige verkeersverdeling: 10% via de noordzijde, en 90% via de zuidzijde ('gelijkmatige' verdeling over deze 2 wegen: 40% en 50% van het totale verkeer). Aan de zuidzijde voegt het verkeer zich weer samen op een hoofdontsluitingsweg, in dezelfde rijrichting. Het is dan in de geest van de Regeling NIBM om dit project onder de tijdelijke 1% grens als IBM te beschouwen: 800 woningen en 2 ontsluitingswegen (effectief), maar met een ongelijkmatige verkeersverdeling (10 en 90%).

4.3 Categorie kantoorlocaties

Bijlage 3A en 3B van de Regeling NIBM geven aan, in welke gevallen een nieuwe kantoorlocatie in ieder geval NIBM is:

NIBM-grens kantoorlocaties:

1% criterium (interimperiode):

≤ 33.333 m² bruto vloeroppervlakte bij minimaal 1 ontsluitingsweg
≤ 66.667 m² bruto vloeroppervlakte bij minimaal 2 ontsluitingswegen met een gelijkmatige verkeersverdeling (voorschrift 3B.1).

3% criterium (vanaf inwerkingtreding NSL):

≤ 100.000 m² bruto vloeroppervlakte bij minimaal 1 ontsluitingsweg
≤ 200.000 m² bruto vloeroppervlakte bij minimaal 2 ontsluitingswegen met een gelijkmatige verkeersverdeling (voorschrift 3A.1)

Een project dat omvangrijker is dan deze grenzen is in beginsel IBM. Toch kan zo'n project alsnog NIBM zijn, als met berekeningen aannemelijk wordt gemaakt, dat het project maximaal 1% respectievelijk 3% bijdraagt aan de concentratie (zie ook hoofdstuk 3).

Bruto vloeroppervlakte

De bruto vloeroppervlakte (bvo) is volgens NEN 2580 "de oppervlakte, gemeten op vloerniveau langs de buitenomtrek van de opgaande scheidingsconstructies, die de desbetreffende ruimte of groep van ruimten omhullen."

Met andere woorden: het gaat om de som van de vloeroppervlakten van alle binnenruimten van een gebouw. Bij een kantoorlocatie worden de bvo's van alle afzonderlijke kantoren bij elkaar opgeteld.

De term 'bruto' vloeroppervlakte schept misschien wat verwarring, omdat bij woningbouwlocaties juist de term 'netto' wordt gebruikt. Maar ook bij het bepalen van de bruto vloeroppervlakte (uitbreiding of nieuwe kantoorlocatie) gaat het om het aantal bvo's dat erbij komt, vergeleken met de eerdere situatie. Voor de NIBM toetsing gaat het dus om het 'netto' bruto vloeroppervlakte.

Ontsluitingswegen

Net als bij woningbouwlocaties stelt de Regeling NIBM de voorwaarde van 'gelijkmatige verkeersverdeling' bij meerdere ontsluitingswegen. Voor een toelichting op de begrippen 'ontsluitingsweg' en 'gelijkmatige verkeersverdeling' wordt verwezen naar paragraaf 4.2.

4.4 Combinatie van woningbouw en kantoren

De Regeling NIBM geeft in bijlage 3 A en 3B een formule, waarmee een combinatie van woningen en kantoren kan worden beoordeeld.

NIBM-grens voor een plan met woningen en kantoren, bij 1 ontsluitingsweg:

1% criterium: $0,0008 * \text{aantal woningen} + 0,000012 * \text{bruto vloeroppervlak kantoren in m}^2 \leq 0,4$ (voorschrift 3B.3)

3% criterium: $0,0008 * \text{aantal woningen} + 0,000012 * \text{bruto vloeroppervlak kantoren in m}^2 \leq 1,2$ (voorschrift 3A.3)

Uiteraard gaat het ook hier weer om het netto aantal woningen (zie paragraaf 4.2). Bij 2 of meer ontsluitingswegen mag het aantal woningen en bvo's worden verdubbeld. Daarbij geldt eveneens de voorwaarde van een gelijkmatige verkeersverdeling. Dit volgt uit lid 2 van voorschrift C3: "het in de voorschriften C1 en C2 bepaalde in geval van twee ontsluitingswegen is van overeenkomstige toepassing." Bij 2 of meer ontsluitingswegen mag de formule daarom als volgt gelezen worden:

NIBM-grens voor een plan met woningen en kantoren, bij minimaal 2 ontsluitingswegen:

1% criterium: $0,0004 * \text{aantal woningen} + 0,000006 * \text{bruto vloeroppervlak kantoren in } m^2 \leq 0,4$

3% criterium: $0,0004 * \text{aantal woningen} + 0,000006 * \text{bruto vloeroppervlak kantoren in } m^2 \leq 1,2$

In de praktijk zal het regelmatig voorkomen, dat woningbouw en kantoren gecombineerd worden met kleinschalige bedrijven (bijvoorbeeld een horecapand, of een postkantoor). Wanneer een project ook voorziet in andere bedrijvigheid dan alleen kantoorruimte, dan mag de formule niet meer gebruikt worden. Er zijn dan berekeningen nodig, om aannemelijk te maken of een project NIBM is. Het is niet toegestaan, om de plannen voor de bedrijvigheid los te koppelen van de bouw van woningen en kantoren (anticumulatiebepaling, zie paragraaf 5.5). De totale ruimtelijke ontwikkeling zal moeten worden getoetst aan de 1% respectievelijk 3% grens.

4.5 Categorie inrichtingen

Bijlage 1 van de Regeling NIBM geeft aan, wanneer een nieuwe inrichting of een uitbreiding van een bestaande inrichting NIBM is. In de Regeling NIBM zijn voor twee categorieën inrichtingen (getalsmatige) grenzen opgesteld:

1. landbouwinrichtingen (voorschrift 1A.1 en 1B.1)
2. spoorwegemplacements (voorschrift 1A.2 en 1B.2)

De volgende subparagrafen gaan in op de NIBM-beoordeling van respectievelijk landbouwinrichtingen en spoorwegemplacements.

4.5.1 Landbouwinrichtingen

De Regeling NIBM noemt de volgende subcategorieën van landbouwinrichtingen:

- a. *akkerbouw- of tuinbouwbedrijven met open grondteelt.* *
- b. inrichtingen die uitsluitend of in hoofdzaak bestemd zijn voor witloftrek of teelt van eetbare paddestoelen of andere gewassen in een gebouw. *
- c. permanente en niet-verwarmde opstanden van glas of van kunststof voor het telen van gewassen*
- d. permanente en verwarmde opstanden van glas of van kunststof voor het telen van gewassen, mits niet groter dan 0,7 hectare (1% criterium) respectievelijk 2 hectare (3% criterium).
- e. kinderboerderijen. *

* Al deze inrichtingen zijn NIBM, ongeacht de omvang van het bedrijf.

Naar verwachting zal de Regeling NIBM in de nabije toekomst nog worden aangevuld met een subcategorie 'veehouderijen' (inrichtingen, geheel of in hoofdzaak bestemd voor het houden van dieren). Daarbij zal de Regeling NIBM getalsmatige grenzen stellen aan het aantal dieren.

De subcategorieën a, b, c en e bevatten dus geen getalsmatige grenzen. Alle nieuwe bedrijven binnen deze subcategorieën zijn per definitie NIBM. Voor verwarmde glastuinbouw is wel een getalsmatige NIBM-grens aan de omvang van een nieuw bedrijf (of uitbreiding van een bestaand bedrijf) gesteld.

Glastuinbouw

Voor verwarmde glastuinbouw geldt een getalsmatige NIBM-grens van 0,7 hectare oppervlakte (1% criterium) respectievelijk 2 hectare oppervlakte (3% criterium). Deze grenzen gelden voor nieuwbouw van een glastuinbouwbedrijf, alsook voor bedrijven die hun kasoppervlakte uitbreiden. In het laatste geval is de oppervlaktegrens uiteraard alleen van toepassing op de uitbreiding.

Een bedrijf dat geen ruimteverwarming in de kassen gebruikt, is per definitie NIBM, ongeacht de omvang (subcategorie c). Er is in Nederland nog bijna 900 hectare onverwarmd glas.

De toelichting bij de Regeling NIBM zegt het volgende over de onderbouwing van de grens van 2 hectare voor glastuinbouw:

“De aanwijzing van verwarmde kassen (1A.1, onder d en 1B.1, onder d) volgt uit berekeningen van TNO en het RIVM. Uit deze berekeningen volgt (samengevat) dat een kassencomplex van 2 ha (verwarmd of met ruimteverwarming) met een schoorsteen van 7 meter hoog leidt tot een concentratiebijdrage van circa 1.15 - 1.22 microgram/m³ en aldus niet de 3% grens overschrijdt. Hiermee corresponderend volgt uit die berekeningen dat een kassencomplex van 0.7 ha (verwarmd) met een schoorsteen van 7 meter hoog leidt tot een concentratiebijdrage van 0.38- 0.40 microgram/m³ en aldus niet de tijdelijke 1% grens overschrijdt.”

De berekeningen van TNO en RIVM zijn uitgevoerd met het Nieuw Nationaal Model. Daarbij is uitgegaan van de gemiddelde emissie van NO₂ per hectare. Er is dus geen onderscheid gemaakt tussen het type gewasteelt. De fijn stof uitstoot is in het onderzoek niet verdisconteerd, omdat kassen bijna uitsluitend worden verwarmd met aardgas.

De toetsing van individuele bedrijven aan de NIBM-grens is niet afhankelijk van het type gewasteelt, of de technische uitrusting (stookinstallaties/WKK). De grens van 0,7 hectare (1% criterium) respectievelijk 2 hectare (3% criterium) geldt dus voor zowel energie-intensieve als energie-extensieve teelt.

4.5.2 Spoorwegemplacements

Bij spoorwegemplacements is de NIBM-grens gerelateerd aan de toename van het aantal dieseltractie-uren. Als de toename dit uren aantal niet overschrijdt, is een nieuw emplacement (of een uitbreiding van een bestaand emplacement) per definitie NIBM.

NIBM-grens bij spoorwegemplacements:

1% criterium (interimperiode):

de toename van het aantal dieseltractie-uren bedraagt niet meer dan 2500 uur op jaarbasis, als gevolg van de aanleg of uitbreiding van en spoorwegemplacement of door een wijziging van de activiteiten op het spoorwegemplacement (voorschrift 1B.2)

3% criterium (vanaf inwerkingtreding NSL):

de toename van het aantal dieseltractie-uren bedraagt niet meer dan 7500 uur op jaarbasis, als gevolg van de aanleg of uitbreiding van en spoorwegemplacement of door een wijziging van de activiteiten op het spoorwegemplacement (voorschrift 1A.2)

Uit de Regeling NIBM en haar toelichting is af te leiden, dat alleen de toename van dieseltractie-uren bepalend is voor de bepaling of een spoorwegemplacement (nieuw of uitbreiding bestaand) NIBM is. De bijdragen van bijvoorbeeld elektrische treinen of stoomtreinen op een emplacement zijn daarom altijd NIBM.

5 Algemene en bijzondere aandachtspunten

5.1 Inleiding

In hoofdstuk 3 en 4 is ingegaan op de vaststelling of een project NIBM is. Daarbij zijn impliciet randvoorwaarden en uitgangspunten meegenomen. Dit hoofdstuk gaat dieper in op deze uitgangspunten. Paragrafen 5.6 en 5.7 geven enkele aandachtspunten als het gaat om inrichtingen of infrastructurele projecten.

5.2 Uitgangspunt: zichtjaren

Zichtjaren NIBM-projecten

Bij het 'aannemelijk maken' dat de NIBM-grens niet wordt overschreden is het van belang dat getoetst wordt voor relevante zichtjaren. Het is belangrijk om op de juiste momenten de rekenresultaten op het maatgevende punt aan de NIBM-grens te toetsen. De zichtjaren zijn ook relevant voor het toetsen aan de getalsmatige grenzen uit de Regeling NIBM. Bijvoorbeeld op de juiste momenten toetsen of er meer of minder dan 1500 woningen (per ontsluitingsweg) worden gebouwd.

In 2007 heeft VROM de 'Handreiking Meten en rekenen luchtkwaliteit' uitgegeven. Deze handreiking gaat, in paragraaf B.4.3, onder andere in op de zichtjaren die gehanteerd worden bij het vaststellen van de luchtkwaliteit bij inrichtingen.

Bij de NIBM-toets ligt het iets anders, want de NIBM-toets is gericht op de toename als gevolg van het project en staat in beginsel los van grenswaarden (zie paragrafen 3.7.1 en 3.8). Bij de NIBM-toets moet in ieder geval het jaar van vaststelling doorgerekend worden. Als te verwachten is dat de effecten van het project op een later tijdstip groter zijn, is het zinvol om dit ook inzichtelijk te maken. Het is niet nodig om inzicht te krijgen in de luchtkwaliteit in het jaar 2010, het jaar dat de grenswaarden voor NO₂ van kracht worden.

De NIBM-toets richt zich op het effect van het project (de toename) ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Bij bijvoorbeeld tracébesluiten en bestemmingsplannen zijn meerdere zichtjaren van belang. In één van deze zichtjaren levert het project de grootste bijdrage ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Bij wegen is dat meestal het moment waarop de weg op vollast wordt gebruikt. Dit jaar wordt het '*maatgevende jaar*' genoemd. Voor het maatgevende jaar wordt getoetst of er sprake is van NIBM.

Het maatgevende jaar is dus het jaar waarin het effect van projectrealisatie ten opzichte van de autonome ontwikkeling het grootst is. In onderstaande tabel zijn de mogelijke maatgevende jaren genoemd voor tracébesluiten en bestemmingsplannen:

	Effect van projectrealisatie	Autonome ontwikkeling in
Tracébesluiten (rijks- en spoorwegen)	- jaar na vaststelling	- autonome ontwikkeling in jaar na vaststelling
	- jaar waarin de weg op vollast komt, als in dat jaar het effect van het project groter is	- jaar waarin de weg op vollast komt
Bestemmingsplannen	- jaar van vaststelling: aanname is dat het gehele project is gerealiseerd, omdat het bestemmingsplan dit mogelijk maakt	- jaar van vaststelling
	- 10 jaar na vaststelling: 10 jaar is de 'houdbaarheid' van bestemmingsplannen. Het effect van het project kan afwijken als gevolg van gewijzigde uitgangspunten (bijvoorbeeld andere emissiefactoren)	- 10 jaar na vaststelling
	- jaar van realisatie als die vele jaren na de vaststelling ligt	- jaar van realisatie

Soms is het nodig om ook een doorkijk te geven naar de luchtkwaliteit in latere jaren. Dat zal met name het geval zijn voor grote ontwikkelingen, die een relatief lange doorlooptijd (langer dan 10 jaar) kennen.

Fasering

Grote woningbouwlocaties of andere grote ruimtelijke projecten worden vaak, vanuit praktische overwegingen, gefaseerd uitgevoerd. Bij een locatie waar bijvoorbeeld 1400 woningen gebouwd gaan worden zal in eerste instantie gestart worden met enkele honderden woningen. In de NSL periode zal dit project als NIBM project gelden. In de interimperiode echter nog niet. In de gemeentelijke praktijk kan er soms een grote druk bestaan om met de bouw te kunnen starten en niet te hoeven wachten totdat het NSL is vastgesteld en in werking treedt. Vraag is dan of met de eerste fase van zo'n project, dat bijvoorbeeld slechts enkele honderden woningen omvat en daarmee als NIBM project valt te beschouwen, niet alvast in de interimperiode kan worden aangevangen. Denkbaar is dat die mogelijkheid wordt aangegrepen als een gemeente in haar - artikel 19 WRO - plan kan garanderen dat er in de interimperiode niet meer dan 500 woningen per ontsluitingsweg worden gebouwd. In de motivering van haar deelplan zal de gemeente ook aan dienen te geven dat het totaalplan onder de 3% grens valt.

Gemeenten zullen voorzichtig moeten omgaan met deze manier van faseren en haar goed moeten onderbouwen en vastleggen.

Een andere vorm van faseren is de effecten van een plan gefaseerd in beeld brengen. Bij grote ruimtelijke ontwikkelingen die fasegewijs zullen worden uitgevoerd is het zeker te overwegen de effecten ervan ook gefaseerd in beeld te brengen. Zo kan rekening worden gehouden met de toekomstige verbetering van de luchtkwaliteit, die zich vertalen in een lagere achtergrond of lagere emissiecijfers. Door die verwachte verbetering ontstaat immers weer ruimte om ontwikkelingen te realiseren.

Praktijkvoorbeeld Waalsprong

Dit praktijkvoorbeeld laat zien op welke wijze de gemeente Nijmegen is omgegaan met fasering van een groot en complex nieuwbouwproject.

Nijmegen realiseert langs de Waal een compleet nieuw stadscentrum: de Waalsprong. Dit bestaat o.a. uit woningen, winkelstraten en uitgaansgelegenheden. Voor de Waalsprong is een uitgebreid onderzoek uitgevoerd. De verkeersgegevens voor het luchtkwaliteitonderzoek zijn extrapolaties van het basisjaar 2007 naar 2010, 2012, 2015 en het eindjaar 2020. Zowel de autonome situatie, zonder realisatie van plannen, als de invloed van de planrealisatie in het betreffende jaar is doorgerekend voor de hele Waalsprong. Drie plannen (Laauwick, Groot-Oosterhout en Citadel) worden parallel ontwikkeld. Daarom is de invloed van de drie plannen op de verkeersintensiteiten en daarmee de luchtkwaliteit integraal bepaald.

Daarnaast is op een aantal punten in de stad Nijmegen de invloed van de plannen berekend. De verkeersmodellen zijn daartoe aangevuld met de relevante invoergegevens voor de berekening van luchtkwaliteit. Hierbij is gebruik gemaakt van ADMS-urban.

Om te bepalen of de andere stoffen uit het besluit luchtkwaliteit binnen de normen blijven, is een beperkte berekening uitgevoerd met CAR II langs de Prins Mauritssingel. Langs deze singel werden de hoogste concentraties in het studiegebied verwacht.

In de verkeersmodellen is de fasering van de realisatie van de woningbouw verwerkt. Voor bijvoorbeeld het bestemmingsplan Groot Oosterhout is de volgende fasering opgenomen in de voorschriften van het bestemmingsplan:

“Bouwvoorschriften:

(10.3.1.c) De woningen mogen uitsluitend ten behoeve van het wonen in gebruik genomen worden met inachtneming van de volgende fasering:

1. tot en met 2010: 0 (nul) woningen;
2. 2011 tot en met 2012: maximaal 800 woningen;
3. 2013 tot en met 2015: maximaal 900 woningen.”

Zichtjaren voor IBM-projecten

Bij IBM projecten zijn ook de grenswaarden relevant (zie ook paragraaf 3.8). Daarom moeten IBM projecten worden getoetst aan een uitgebreider scala aan zichtjaren, waaronder tenminste ook de jaren dat de grenswaarden ingaan. Voor NO₂ gaat het dan in de interimperiode om 2010 en in de NSL periode om 2015. Voor PM₁₀ gaat het in de NSL periode om het jaar 2011.

5.3 Uitgangspunt: autonome ontwikkeling

Uitgangspunt bij de bepaling van de concentratietoename is het jaar na realisatie (tracébesluiten) of het jaar van vaststelling (bestemmingsplannen, zie paragraaf 5.2). De concentraties in het maatgevende jaar van het project worden vergeleken met de luchtkwaliteit in de autonome ontwikkeling uit dat maatgevende jaar (zie paragraaf 5.2). Dit geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen, maar ook voor oprichtingsvergunningen (Wm). Het concentratieverschil bepaalt of het project IBM is. Bij de NIBM toets is dus alleen de toename van de luchtverontreiniging als gevolg van het project, ten opzichte van de autonome ontwikkeling, relevant.

Bij een wijzigings-, uitbreidings-, of revisievergunning wordt de (nieuwe) aangevraagde situatie vergeleken met de eerder verleende, geldende vergunning. De Raad van State heeft zich hierover al in eerdere zaken uitgesproken. Het concentratieverschil tussen de aangevraagde situatie en *de voorheen vergunde situatie* (de netto toename) bepaalt of het effect van de wijziging, uitbreiding of revisie IBM is.

Voorbeeld 1

Uitspraak Voorzitter ABRvS 8 juni 2005, nr. 200404324/1 (Vergunningverlening voor de verandering van een inrichting voor de op- en overslag van kolen)

De provincie is ten onrechte uitgegaan van *de feitelijke situatie*: een werkdag van zeventien uur en een doorzet van 100 ton per uur, waaruit een dagproductie van maximaal 1.700 ton volgt. In de huidige vergunning is de dagproductie echter niet beperkt tot 1.700 ton, en evenmin is gebleken dat een hogere productie feitelijk niet mogelijk zou zijn. De dagproductie is ook niet in de aan de vergunning verbonden voorschriften beperkt. Het door de provincie uitgevoerde onderzoek gaf geen representatief beeld van de toename van de luchtverontreiniging als gevolg van de voorgenomen, nieuwe activiteiten.

Het bevoegd gezag gaat bij de bepaling van de effecten van het woningbouwproject uit van het maximale aantal woningen die in het plan mogelijk zijn. Voor andere situaties, zoals bij bedrijventerreinen, wordt een *realistische inschatting* gemaakt.

Voorbeeld 2 (interimperiode)

Een industrieterrein zal worden gesaneerd om ruimte te maken voor 600 nieuwe woningen. Dat aantal ligt boven de getalsmatige grens uit de Regeling NIBM.

Het gaat in deze situatie om de netto verandering. In de huidige situatie zijn er emissies van luchtverontreinigende stoffen door (vracht)verkeer en bedrijven. In de toekomstige situatie zullen er emissies zijn van verkeer van en naar de 600 woningen. In het maatgevende jaar (zie paragraaf 5.2) wordt de situatie met de 600 woningen vergeleken met de autonome situatie, waarbij het industrieterrein in vol bedrijf is. Uit berekeningen zal moeten blijken, of de netto toename kleiner of gelijk is aan de 1% grens. De netto toename wordt per stof afzonderlijk bekeken.

5.4 Uitgangspunt: onlosmakelijk samenhangende maatregelen

5.4.1 Gebruik van de term in artikel 5.16 Wm

Artikel 5.16 Wet milieubeheer

“... rekening houdend met de effecten op de luchtkwaliteit van onlosmakelijk met die uitoefening of toepassing samenhangende maatregelen ter verbetering van de luchtkwaliteit...”

Artikel 5.16 van de Wm gebruikt diverse keren de term ‘onlosmakelijk met die uitoefening of toepassing samenhangende maatregelen’, mede in relatie tot NIBM. Indien een project, na aftrek van de effecten van daarmee onlosmakelijk samenhangende voorzieningen of maatregelen ter verbetering van de luchtkwaliteit, niet tot overschrijding van de 1% of 3% grens leidt, is sprake van NIBM bijdragen in de zin van artikel 5.16 van de Wm. De toelichting van de Regeling NIBM zegt hierover:

“Bij het opnemen van deze mogelijkheid in de Wm is gedacht aan die gevallen waarin er tussen maatregelen en project een dusdanig sterk verband is dat het zeer voor de hand ligt ze samen als een geheel te beschouwen. Immers de maatregelen dienen ertoe de effecten van de betreffende projecten niet de 3% grens dan wel de tijdelijke 1% grens te laten overschrijden. Onlosmakelijk samenhangende maatregelen zullen daarom één op één verbonden dienen te zijn met het projectbesluit.”

Een voorbeeld van zo'n project is de wijziging van een weg die gepaard gaat met een gelijktijdige invoering van een snelheidsbeperkende maatregel of de aanleg van een scherm. Of de uitbreiding van een inrichting die gelijktijdig gepaard gaat met extra maatregelen die worden voorgeschreven in de vergunning. Artikel 5.16 Wm geeft een overheidsorgaan dus de ruimte om na te gaan welke maatregelen mogelijk zijn om de effecten van een aanvankelijk IBM project zo te verminderen dat er sprake is van een NIBM project. De inschatting of maatregelen onlosmakelijk samenhangen met het uit te voeren project is een keuze van het bevoegd gezag. De maatregelen zullen in ieder geval net als bij projectsaldering - artikel 6 van de Regeling NIBM verklaart de artikelen 2 en 3 van de Regeling projectsaldering van overeenkomstige toepassing - zo veel mogelijk gelijktijdig met het project getroffen dienen te worden. Het is denkbaar dat die maatregelen in een apart besluit worden vastgelegd. Het is dan wel zaak dat een overheid de uitvoering van die maatregelen zodanig borgt dat niet achteraf blijkt dat het project alsnog als IBM moet worden beschouwd. Dit volgt ook uit artikel 5.16, vijfde lid, Wm.

5.4.2 Onlosmakelijk samenhangende maatregelen: enkele voorbeelden

Hieronder worden enkele voorbeelden gegeven van situaties die in ieder geval gelden als situaties waarin sprake is van onlosmakelijk samenhangende maatregelen.

Voorbeeld onlosmakelijk samenhangende maatregel (inrichting)

Een landbouwbedrijf vraagt een uitbreiding aan voor een stal met 3.000 vleesvarkens. Om de uitstoot van ammoniak, geur en fijn stof te beperken, wordt een gecombineerd luchtwassysteem aangeschaft. Dit luchtwassysteem staat in de milieuvergunning. Bij de aanvraag voor de vergunning zit een luchtonderzoek waaruit blijkt dat het luchtwassysteem de uitstoot van fijn stof met 80% vermindert. De gemeente toetst of de uitbreiding leidt tot een overschrijding van de tijdelijke 1%-grens. Hierbij kan het luchtwassysteem worden meegenomen, omdat deze onlosmakelijk met de inrichting samenhangt. Het opnemen van de maatregel in de vergunning verplicht de inrichting tot het nemen van de maatregel.

Voorbeeld onlosmakelijk samenhangende maatregel (bestemmingsplan)

Een gemeente wil, samen met een projectontwikkelaar, een groot woningbouwplan realiseren. Uit milieuonderzoek blijkt dat de realisatie slechts mogelijk is als voor zowel geluid als luchtkwaliteit een scherm wordt geplaatst langs de rijksweg die langs het project loopt. Rijkswaterstaat wil in het kader van wegverbreding op die plaats een geluidsscherm aanleggen. In het bestemmingsplan is vastgelegd, dat het woningbouwplan pas gerealiseerd kan worden nadat Rijkswaterstaat het scherm heeft gebouwd. Het scherm kan als onlosmakelijk samenhangend worden gezien en mag worden meegewogen in de NIBM-toets. Indien het project met scherm NIBM bijdraagt aan een grenswaardeoverschrijding kan het project doorgang vinden, vanuit de Wm gezien. Vanuit het oogpunt van blootstelling zal het beginsel van een 'goede ruimtelijke ordening' nog wel een rol spelen in de besluitvorming.

Voorbeeld onlosmakelijk samenhangende maatregel (infrastructuur)

Bij de aanleg van een nieuwe rijksweg is een milieueffectrapportage uitgevoerd. Gekeken is onder andere gekeken naar geluidhinder en luchtkwaliteit. Door op specifieke locaties schermen te plaatsen wordt zowel de geluidhinder als het effect op de luchtkwaliteit gereduceerd. De schermen maken een integraal onderdeel uit van de besluitvorming die plaatsvindt na de MER-studie en vormen uiteindelijk een onderdeel van het tracébesluit. Pas als de maatregelen zijn uitgevoerd mag de nieuwe rijksweg gebruikt worden. Als integraal onderdeel van het project mag het effect van deze schermen worden meegenomen bij het bepalen of het project NIBM is.

5.5 Uitgangspunt: anticumulatieregeling

Artikel 5 van het Besluit NIBM:

Bedrijfslocaties, kantoorlocaties, woningbouwlocaties, locaties voor inrichtingen en locaties voor infrastructuur ten aanzien waarvan redelijkerwijs voorzienbaar is dat deze met toepassing van dit besluit worden of zullen worden gerealiseerd gedurende de periode, waar het programma, bedoeld in artikel 5.12, eerste lid, van de wet, betrekking op heeft, worden voor de toepassing van dit besluit en de daarop berustende bepalingen als één locatie beschouwd, voor zover die locaties:

- a. gebruikmaken of zullen maken van dezelfde ontsluitingsinfrastructuur, en
- b. aan elkaar grenzen of zullen grenzen dan wel in elkaars directe nabijheid zijn gelegen of zullen zijn gelegen, tot een afstand van ten hoogste 1000 meter vanaf de grens van de betreffende locatie of inrichting, met dien verstande dat locaties en inrichtingen buiten beschouwing blijven voor zover de toename van de concentraties ter plaatse niet meer bedraagt dan 0,1 microgram/m³.

In artikel 5 van het Besluit NIBM is een anticumulatiebepaling opgenomen. De bepaling beoogt te voorkomen dat er in de praktijk door het plaatsvinden van meerdere projecten met gevolgen in eenzelfde gebied IBM-toenames of verdere overschrijdingen worden gecreëerd, die niet gedekt zijn door maatregelen uit het NSL. De bepaling beoogt daarmee het voorkomen van het 'opknippen' van projecten. Ze ziet daarnaast ook op toe dat situaties waarin verschillende projecten, die op zich niet met elkaar behoeven samen te hangen, op een ontsluitingsweg zorgen voor een gecumuleerde toename. Het tijdig bereiken van de grenswaarden kan in gevaar komen door lokale IBM toenames of overschrijdingen door meerdere projecten NIBM op een bepaalde plek, waarmee geen rekening is gehouden in het NSL.

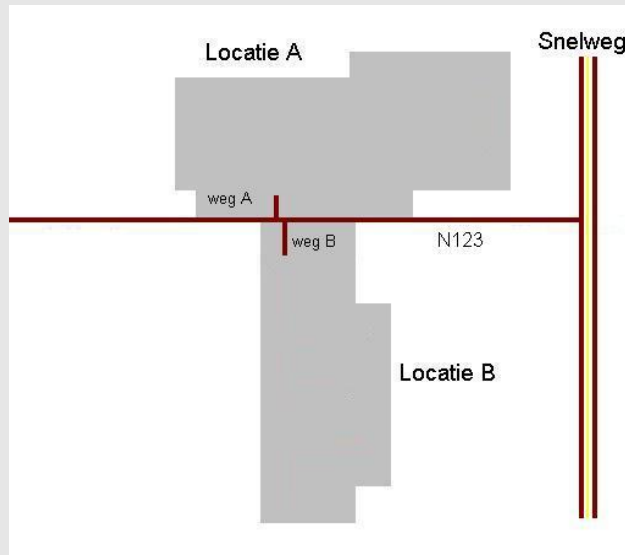
In het NSL zijn de NIBM projecten verdisconteerd in de trendmatige ontwikkeling van de achtergrondconcentratie, waarbij een regionale verdeling is aangehouden. Met lokale cumulatie door meerdere NIBM projecten die tezamen boven de NIBM-grens komen, houdt het NSL niet vooraf rekening. Wel worden deze via de saneringstool van het NSL en de jaarlijkse monitor achteraf in kaart gebracht, hetgeen - indien nodig - kan leiden tot extra maatregelen.

De anticumulatiebepaling heeft betrekking op aan elkaar grenzende of in elkaars directe nabijheid gelegen bedrijfslocaties, kantoorlocaties, woningbouwlocaties of locaties voor inrichtingen of infrastructuur waar de bepalingen voor NIBM worden toegepast. Als redelijkerwijs voorzienbaar is dat meerdere projecten worden gerealiseerd in de planperiode van het NSL, én deze gebruikmaken van dezelfde ontsluitingsweg, worden dergelijke locaties als één locatie beschouwd. Hiermee wordt aansluiting gezocht bij de jurisprudentie over de toepassing van de zogenoemde 'salamitactiek' bij de milieueffectrapportage. De bedoeling is dat deze projecten gezamenlijk als IBM worden beschouwd. Ze kunnen worden opgenomen in het NSL. Ook kan via extra onlosmakelijk samenhangende maatregelen worden gezorgd dat de toename onder de NIBM-grens komt. Een andere mogelijkheid is het toepassen van projectsaldering.

Het gaat om locaties die aan elkaar grenzen of die in elkaars directe nabijheid zijn gelegen, bijvoorbeeld gescheiden door middel van een weg of water, tot een afstand van ten hoogste 1000 meter vanaf de grens van de betreffende locatie of inrichting. Locaties en inrichtingen blijven voor zover de toename van de concentraties ter plaatse niet meer bedraagt dan 0,1 microgram/m³ buiten beschouwing. Verder is vereist dat deze tevens gebruik maken of zullen maken van dezelfde ontsluitingsinfrastructuur. Bepalend zijn deze fysieke, objectief vast te stellen kenmerken.

In de praktijk zal artikel 5 van het Besluit NIBM naar verwachting vooral van toepassing zijn in gevallen waarbij grootschalige plannen of structuurvisies gefaseerd worden uitgewerkt en worden gerealiseerd. Daarbij kan het bijvoorbeeld zo zijn dat het totaal aan deelplannen dat op dezelfde infrastructuur wordt ontsloten, samen wel in betekenende mate bijdraagt aan de luchtkwaliteit, maar dat de deelplannen niet in betekenende mate bijdragen. Wanneer redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze situatie aan de orde is, zoals bijvoorbeeld kan blijken uit een vastgestelde structuurvisie, dan moet bij de besluitvorming van elk deelplannen worden getoetst conform artikel 5 van het Besluit NIBM.

Voorbeeld

Locatie A en B zijn nieuw te ontwikkelen bedrijventerreinen. De huidige N123 is nu reeds in gebruik. Bedrijfslocaties A en B liggen nabij een snelweg, die bereikbaar is via de N123. Bestemmingsplan A wordt in 2010 vastgesteld, bestemmingsplan B begin 2012. Hierbij wordt aangenomen dat het NSL dan in werking is getreden. Het verkeer vanuit locatie A en B rijdt hoofdzakelijk richting snelweg. De N123 tussen snelweg en locatie A en B wordt hoofdzakelijk (voor meer dan 50%) gebruikt door dit verkeer. De maatgevende bijdrage van plan A is $0,8 \mu\text{g}/\text{m}^3$ en van plan B $0,6 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (hoogste bijdrage van PM_{10} en NO_2) op respectievelijk de ontsluitingswegen A en B.

Er wordt voldaan aan de randvoorwaarden van de anticumulatiebepaling, omdat beide projecten in de NSL-periode worden vastgesteld, in elkaars nabijheid liggen en gebruik maken van dezelfde ontsluitingsinfrastructuur en afzonderlijk meer dan 0,1 microgram bijdragen.

Voor het bepalen van het cumulatieve effect van beide projecten, is het maatgevende punt voor de bijdrage van de beide projecten tezamen relevant. Waarschijnlijk ligt dit punt op de N123. Als de bijdrage op dat punt groter is dan 3% van de grenswaarde ($1,2 \text{ microgram}/\text{m}^3$), dan worden de projecten gezamenlijk als IBM-project beschouwd.

Het is verstandig cumulatie zo vroeg mogelijk mee te nemen. Dan is er namelijk de meeste ruimte om eventuele maatregelen te nemen om de effecten te reduceren. De mogelijkheden worden beperkt als één van beide projecten al is gerealiseerd.

5.5.1 De anticumulatiebepaling in de interimperiode

Met artikel 5 van het Besluit NIBM is met name beoogd de cumulatie aan te pakken in de NSL periode, wanneer er sprake is van een de NIBM-grens van 3%. Achtergrond is dat er voldoende maatregelen in het NSL zijn opgenomen of anderszins worden getroffen om de grenswaarden tijdig te halen.

In de interimperiode geldt slechts een NIBM-grens van 1%. Cumulatie van projecten zal dan van een andere orde van grootte zijn. Ook maakt artikel 5 door haar bewoordingen duidelijk dat het moet gaan om projecten die worden gerealiseerd of via een besluit worden vastgesteld in de NSL periode. Daarom is gedurende de interimperiode nog geen sprake van een verplichte toepassing van de bepaling. Dit neemt niet weg dat het verstandig kan zijn om deze bepaling ook tijdens de interimperiode alvast toe te passen, om latere knelpunten te voorkomen. Het NSL zal waarschijnlijk betrekking hebben op de periode medio 2009-medio 2014.

Hoewel de bepaling formeel niet is geschreven voor de interimperiode is het dus wel raadzaam dat bestuursorganen ook in de interimperiode onderkennen welke projecten in onderling verband gezien moeten worden. Ook in de interimperiode is het - in lijn met de jurisprudentie - niet de bedoeling om projecten te splitsen en zal het verstandig zijn om in de onderbouwing van deelontwikkelingen van een groot project in te gaan op het grotere verband.

5.6 Aandachtspunten bij inrichtingen

5.6.1 Vergunningplichtige inrichtingen

Bij milieuvergunningverlening voor nieuwe inrichtingen of uitbreidingen/wijzigingen van bestaande inrichtingen moet eveneens worden getoetst aan de normstelling voor luchtkwaliteit, op de wijze van artikel 5.16 van de Wm. Bij de vergunningaanvraag moet informatie verstrekt worden zodat het bevoegd gezag kan toetsen of aan de NIBM-grens wordt voldaan dan wel of ter plaatse de concentraties (ruim) onder de grenswaarden liggen (zie paragraaf 3.2). Berekeningen moeten conform de Regeling Beoordeling worden uitgevoerd. Voor vervoersbewegingen kan de actuele versie van CAR II worden gebruikt, overige emissies worden doorgerekend volgens de NNM-systematiek. De NIBM-toets voor vergunningen is vergelijkbaar met de NIBM-toets voor andere projecten: een bepaling van de netto toename als gevolg van de (gewijzigde) activiteiten en een toets aan de NIBM-grenzen (zie ook hoofdstuk 3).

5.6.2 Meldingsplichtige inrichtingen

Bedrijven die vallen onder een AMvB op grond van artikel 8.40 Wm worden alleen op luchtkwaliteitsaspecten getoetst indien dit volgt uit de AMvB of indien een bestemmingsplanwijziging vereist is. In specifieke gevallen kan het bevoegd gezag met maatwerkvoorschriften eisen stellen aan een AMvB-inrichting.

Meldingsplichtige inrichtingen melden zich 4 weken voor vestiging. Daarmee laat de inrichting aan het bevoegd gezag weten in bedrijf te zijn. Deze bedrijven moeten voldoen aan landelijke regels die vanaf 1 januari 2008 zijn opgenomen in het Activiteitenbesluit Milieubeheer. Het Activiteitenbesluit zelf is getoetst aan de luchtkwaliteitsregelgeving. Dit heeft geleid tot regels met betrekking tot parkeergarages en luchtkwaliteit. In uitzonderlijke gevallen kan het bevoegd gezag gebruik maken van de algemene zorgplichtbepaling (artikel 2.1 onder e en k, Activiteitenbesluit) om preventiemaatregelen te verlangen van deze bedrijven. Dit kan door een maatwerkvoorschrift te stellen met betrekking tot luchtkwaliteit. Dit zal met name vereist zijn in (dreigende) overschrijdingssituaties, indien een nieuwe inrichting of uitbreiding of wijziging daarvan tot een toename leidt die boven de NIBM-grens ligt. In die gevallen zal door maatregelen de toename tot ten hoogste het niveau van de NIBM-grens moeten worden gebracht. Overigens zijn er voor landbouw inrichtingen en de glastuinbouw specifieke AMvB's in voorbereiding. Bij deze AMvB's wordt aan inrichtingen die in (dreigende) overschrijdingssituaties leiden tot een IBM-toename de eis gesteld dat door maatregelen de toename wordt teruggebracht tot ten hoogste de NIBM-grens.

Voorbeeld

Een meldingsplichtige inrichting wil zich op een locatie in de binnenstad vestigen. Ook de gemeente wil dit graag, het bestemmingsplan moet daarvoor wel gewijzigd worden. Met de bestemmingsplanwijziging kunnen ook enkele andere kleine plannen worden gerealiseerd. Het bestemmingsplan wordt getoetst aan de luchtkwaliteit en kan doorgaan. Er is voor het bevoegd meestal geen reden meer om alsnog het effect van de meldingsplichtige inrichting op de luchtkwaliteit te bepalen.

Het feit dat een bedrijf meldingsplichtig is, betekent niet altijd dat een bedrijf irrelevant is voor de luchtkwaliteit. Voorbeelden van meldingsplichtige inrichtingen die relevante effecten kunnen hebben op de luchtkwaliteit zijn de sectoren landbouw, op- en overslag en transportbedrijven. Voor de bepaling van het effect kan het bevoegd gezag eventueel metingen, berekeningen en tellingen verlangen (artikel 2.1 derde lid, Activiteitenbesluit).

Door middel van een maatwerkvoorschrift kan een luchtkwaliteitmaatregel worden verlangd als er sprake is van overschrijding van de grenswaarden. Deze maatregel zorgt er dan bijvoorbeeld voor, dat de bijdrage van de inrichting kleiner is dan de NIBM-grens. Dergelijke maatregelen mogen de werkzaamheden van de inrichting niet onmogelijk maken. Bij deze maatregelen valt bijvoorbeeld te denken aan gedragsmaatregelen, zoals het zo min mogelijk stationair laten draaien van vrachtauto's, de locatie waar wordt geparkeerd of het waar mogelijk binnen uitvoeren van activiteiten. Ook kan worden gedacht aan voorzieningen zoals luchtwassers.

Voorbeeld

Een warme bakker vestigt zich. Een deel van de klanten komt met de auto, circa 50 per dag. Het bedrijf valt onder het Activiteitenbesluit.

Moet de inrichting getoetst worden aan de luchtkwaliteit? Hoe is te motiveren of aannemelijk te maken dat het project NIBM is?

Als er geen wijziging van een bestemmingsplan nodig is, hoeven de onder deze AMvB vallende bedrijven in principe niet op luchtkwaliteit getoetst te worden. Bij het opstellen van deze AMvB is immers al rekening gehouden met de effecten op de luchtkwaliteit. De toename zal in het algemeen niet de NIBM-grens overschrijden. Het stellen van maatwerkschriften, wat in uitzonderlijke gevallen mogelijk is, is voor deze bakker niet nodig.

Als een bestemmingsplanwijziging nodig is om de bakker te kunnen realiseren, dan moet het effect van de bakker meegenomen worden bij de toetsing van de wijziging van het bestemmingsplan aan de luchtkwaliteit. Dit kan door een CAR II -berekening uit te voeren of de effecten van de 50/100 (aankomst en vertrek) voertuigbewegingen te vergelijken met eerder uitgevoerd onderzoek.

5.6.3 Bedrijventerreinen

In de komende jaren worden nog duizenden hectare aan nieuwe bedrijventerreinen ontwikkeld. Hiervoor zal bij de voorbereiding van het bestemmingsplan een *realistische schatting* van de invulling van het terrein nodig zijn om een effectbepaling te kunnen uitvoeren. Op bedrijventerreinen kunnen zich zowel vergunningplichtige als meldingsplichtige bedrijven vestigen. Als de invulling van het bedrijventerrein nog onzeker is, kan gebruik gemaakt worden van kengetallen voor verkeersbewegingen per type bedrijvigheid. CROW heeft hiervoor kengetallen opgesteld in het rapport: Toepassing kengetallen goederenvervoer van en naar bedrijventerreinen (mei 2007). Daarnaast moet ook de infrastructuur voor de ontsluiting van het terrein meegenomen worden.

De toetsing van het bedrijventerrein vindt plaats via het bestemmingsplan. Op basis van een realistische schatting van het effect van inrichtingen en verkeer wordt getoetst of het bestemmingsplan in deze vorm door kan gaan.

Voorbeeld

In de uitspraak van de ABRvS (30 januari 2008, nr. 200608663/1) stelt de afdeling over de vaststelling van het bestemmingsplan 'Bedrijventerrein Buitenvaart II':

"Gelet op de stukken en het verhandelde ter zitting acht de Afdeling het evenwel met verweerder niet aannemelijk dat uitsluitend één bepaald soort bedrijven van de zwaarste categorie als genoemd in de staat van bedrijfsactiviteiten zich op het bedrijventerrein zal vestigen"

Verder vindt de Afdeling dat de verweerder moet motiveren welke situatie representatief is voor de maximale planologische mogelijkheden van het plan. Er moet dus een realistische inschatting van de bedrijfsinvulling worden gemaakt. Dit moet worden gemotiveerd. Het uitgangspunt voor toetsing aan de luchtkwaliteit is dat de realistisch ingeschatte bezetting van het bedrijventerrein maximaal is ingevuld.

In de vergunningverlening kan later het exacte effect van de inrichting op de luchtkwaliteit worden meegenomen, bij de beoordeling van de vergunningaanvraag.

5.6.4 Verkeersaantrekkende werking bij inrichtingen

Volgens artikel 3 van het Besluit NIBM worden de concentraties afkomstig van zowel het gemotoriseerde verkeer van en naar die bedrijfslocatie, als van de daar redelijkerwijs te verwachten inrichtingen meegenomen. De effecten van het gemotoriseerde verkeer kunnen met modellen worden bepaald (zie Regeling Beoordeling en de Handreiking Meten en rekenen). In de meeste gevallen zullen effecten met het CAR-model worden bepaald. De verkeersemisatie wordt meegenomen in de berekeningen, totdat het verkeer niet meer aan de inrichting toegerekend kan worden. Meestal is dat het punt waar het verkeer van de inrichting de openbare weg opgaat of bij de eerstvolgende kruising en zich mengt met het overige verkeer.

Voorbeeld

In de uitspraak van de ABRvS (4 april 2007, nr. 200605238/1) stelt de Afdeling:
"nu het verkeer van en naar de inrichting daar reeds in het heersende verkeersbeeld is opgenomen en het derhalve niet meer aan de inrichting kan worden toegerekend".

In dit specifieke geval kon men in het luchtonderzoek (in het kader van de Wm-vergunning) het studiegebied beperken tot die wegen, waar het door de inrichting veroorzaakte verkeer nog niet in het heersende verkeersbeeld was opgenomen.

Uiteraard moet bij bedrijfslocaties en inrichtingen ook het effect van de emissies van de inrichting(en) zelf worden beoordeeld.

5.7 Aandachtspunten bij snelwegen en onderliggend wegennet

Nieuwe infrastructuur en verbreding van bestaande (snel)wegen leiden tot meer drukte op het onderliggend wegennet. Deze drukte kan resulteren in overschrijdingen van de 1% of 3% grens op het onderliggende wegennet. Is het dan nodig om het gehele onderliggende wegennet door te rekenen? Voor de bepaling van NIBM is dat niet nodig. Het gaat bij de NIBM-toets om de grootste concentratietoename op het meest maatgevende punt. Voor zover het effect daar groter is dan 1% respectievelijk 3%, is het project IBM. Er kan dan voor worden gekozen het gehele project doorgang te laten vinden via de regels voor IBM. Voor zover de toename op andere plaatsen niet de NIBM-grens overschrijdt kan het project desgewenst (voor dat deel) ook doorgang vinden volgens de regels voor NIBM (zie ook paragraaf 3.8). De keuzemogelijkheid is met name van belang in het geval de toename boven de NIBM-grens *niet* tot overschrijding leidt maar de toename onder de NIBM-grens, ook al is die laag, bijdraagt aan een (dreigende) overschrijding (zie ook voorbeeld bij paragraaf 3.8).

Bijlage: Lijst met begrippen en afkortingen

1% grens	1% van de jaargemiddelde grenswaarde van PM ₁₀ of NO ₂ . De grens is van belang bij het bepalen of een project al dan niet NIBM is. Tot de inwerkingtreding van het NSL is een project NIBM, als de 1% grens niet wordt overschreden.
3% grens	3% van de jaargemiddelde grenswaarde van PM ₁₀ of NO ₂ . De grens is van belang bij het bepalen of een project al dan niet NIBM is. Vanaf de inwerkingtreding van het NSL is een project NIBM, als de 3% grens niet wordt overschreden.
ABRvS	Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
Autonome ontwikkeling	De ontwikkeling van de luchtkwaliteit zoals die zou zijn zonder het project.
Besluit NIBM	Besluit niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen). AMvB op grond van artikel 5.16, eerste lid, Wm, die vastlegt wanneer een project niet in betekenende mate bijdraagt aan de concentratie van een bepaalde stof. De AMvB legt de 1% en de 3% grens vast en geeft de basis voor de Regeling NIBM.
Blk 2005	Besluit luchtkwaliteit 2005
Bvo	Bruto vloeroppervlakte, bestaande uit de som van de vloeroppervlakten van alle binnenruimten van een gebouw. Bij een kantoorlocatie worden de bvo's van alle afzonderlijke kantoren bij elkaar opgeteld.
Grenswaarde	Waarde voor de concentratie van een verontreinigende stof die aanwezig is in de buitenlucht, die vanaf een bepaalde datum dient te worden bereikt en die vervolgens in stand gehouden dient te worden.
IBM	In betekenende mate; een project is IBM wanneer het een effect op de luchtkwaliteit heeft dat groter is dan 1% van de jaargemiddelde grenswaarde voor NO ₂ of fijn stof. Wanneer het NSL in werking treedt is een project IBM als dit effect groter is dan 3%.
Maatgevende punt	Punt dat maatgevend is om te bepalen of een project al dan niet NIBM is. Op dit punt is het verwachte effect van een project op de luchtkwaliteit het grootst. Om dit maatgevende punt te bepalen, zullen (mogelijk) meerdere kritische locaties doorgerekend moeten worden.
Maatgevende jaar	Jaar dat maatgevend is om te bepalen of een project al dan niet NIBM is. In dit jaar is het verwachte effect van een project op de luchtkwaliteit ten opzichte van de autonome ontwikkeling het grootst.
NIBM	Niet in betekenende mate; een project is NIBM wanneer het een effect op de luchtkwaliteit heeft dat kleiner is dan of gelijk is aan 1% van de jaargemiddelde grenswaarde voor NO ₂ of fijn stof. Wanneer het NSL in werking treedt geldt een NIBM-grens van 3%. Voor een NIBM project geldt dat er binnen het project vanuit oogpunt van luchtkwaliteit geen extra maatregelen getroffen hoeven te worden.
NO ₂	Stikstofdioxide
NSL	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit; het NSL is een samenwerkingsprogramma van het Rijk en de andere overheden dat maatregelen bevat die er voor gaan zorgen dat in Nederland op tijd de

	grenswaarden voor NO ₂ en PM ₁₀ worden gehaald. Indien grenswaarden worden overschreden moeten IBM projecten expliciet in het NSL zijn opgenomen, tenzij projectsaldering wordt toegepast of het project door het toepassen van onlosmakelijk samenhangende maatregelen alsnog NIBM wordt. NIBM projecten zijn in het NSL verdisconteerd in de autonome ontwikkeling.
Onlosmakelijk samenhangende maatregelen	Maatregelen met gunstige effecten voor de luchtkwaliteit die zodanig met een project verbonden zijn, dat het effect mag worden meegewogen bij bijvoorbeeld het bepalen of een project al dan niet NIBM is.
Ontsluitingsweg	Weg die geheel of hoofdzakelijk wordt of zal worden gebruikt voor de ontsluiting van een bedrijfslocatie, inrichting, kantoor-, woningbouw- of andere locatie.
PM ₁₀	Fijn stof met een diameter kleiner dan 10 micrometer
Project	Elke uitoefening van een bevoegdheid of toepassing van een wettelijk voorschrift, zoals (limitatief) opgesomd in artikel 5.16, tweede lid, Wm. Dit kan dus gaan om zowel ruimtelijke ontwikkelingsprojecten, als ook bijvoorbeeld vergunningverlening voor inrichtingen.
Projectsaldering	Het toepassen van de in artikel 5.16, eerste lid, onder b, Wm neergelegde mogelijkheid om te zorgen dat een project dat de luchtkwaliteit verslechtert kan doorgaan, omdat door het treffen van extra maatregelen of het optreden van gunstige effecten elders, de luchtkwaliteit per saldo verbetert.
Regeling NIBM	Regeling niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen). Regeling die categorieën van gevallen aanwijst waarin per definitie sprake is van een NIBM project. De categorieën worden deels ook getalsmatig uitgewerkt.
Regeling	Ministeriële Regeling
Regeling Beoordeling	Regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007. Deze Regeling geeft regels rondom het meten en berekenen van de luchtkwaliteit. De regeling omvat ondermeer een integratie van de Meetregeling luchtkwaliteit 2005, het Meet- en rekenvoorschrift bevoegdheden luchtkwaliteit, een gedeelte van de regels uit het Blk 2005 inzake metingen, berekeningen en rapportage en een gedeelte van de Regeling luchtkwaliteit ozon.
Wm	Wet milieubeheer
Zichtjaren	Momenten waarop getoetst wordt aan de NIBM-grens dan wel aan de grenswaarden

Colofon

Deze handreiking is opgesteld door het Ministerie van VROM in samenwerking met InfoMil en te downloaden via www.vrom.nl en www.infomil.nl

VROM 8205, mei 2008